

AMCHAM SERBIA

A LEADER IN CHANGE

ČETVRTO
PROLAZNO
VREME
UKLJUČI SE
ZA PROMENU
2016

AMCHAM SERBIA

A LEADER IN CHANGE

ČETVRTO
PROLAZNO
VREME
UKLJUČI SE
ZA PROMENU
2016

SADRŽAJ

- 4 UVOD
- 6 SNAGA AMCHAM SRBIJA -
POWERED BY BISNODE
- 8 KRATKI PREGLED - KAKO DO RASTA
- 8 Poslovna klima - Umereno zadovoljstvo uz
očekivanje poboljšanja
- 9 Put ka rastu je dugačak - Poverenje privrede
i neophodni preduslovi
- 11 METODOLOGIJA I DEMOGRAFIJA -
TRADICIJA I DOBRA BAZA
- 12 Struktura uzorka
- 14 DOBRO I STABILNO POSLOVNO
OKRUŽENJE JE PREDUSLOV ZA RAST
I INVESTICIJE
- 15 Perspektiva Odbora za finansije i poreze -
Tanja Unguran, predsedavajuća Odbora
- 18 Perspektiva Odbora za olakšavanje trgovine
- Slobodanka Cucić, predsedavajuća Odbora
- 21 POVERENJE INVESTITORA -
STABILNO, UZ OPREZAN OPTIMIZAM
- 23 Perspektiva Odbora za zdravstvo - Sandra
Marinković, predsedavajuća Odbora

24 PUT KA RASTU JE ZAHTEVAN - PRIORITETNE REFORME ZA RAST KOMPANIJA I ZAPOŠLJAVANJA

- 26 Perspektiva Odbora za borbu protiv sive ekonomije – Ivan Miletić, predsedavajući Odbora
- 27 Na vrhu liste - Smanjivanje parafiskalnih opterećenja i reforma Poreske uprave
- 30 I dalje visoko na listi prioriteta - Smanjenje sive ekonomije
- 31 Perspektiva Odbora za nepokretnosti – Ivan Petrović, predsedavajući Odbora
- 33 Reforma državne uprave je neophodna, a željeni rezultat je efikasni javni servis
- 34 Perspektiva Odbora za korporativno i privredno pravo – Nataša Lalović Marić, predsedavajuća Odbora
- 39 Perspektiva Odbora za radno pravo – Jovana Tomić, predsedavajuća Odbora

40 NOVO IDENTIFIKOVANI PRIORITETI

- 42 Perspektiva Odbora za životnu sredinu – Dragan Lupšić, predsedavajući Odbora

44 POGLED PARTNERA - USAID PROJEKAT ZA BOLJE USLOVE POSLOVANJA (USAID BEP)

UVOD

ISTRAŽIVANJE: ČETVRTO PROLAZNO VREME – UKLUČI SE ZA PROMENU

Sa ponosom vam predstavljamo rezultate godišnjeg istraživanja koje AmCham Srbija po treći put sprovodi među svojim kompanijama članicama, kako bi identifikovali koje su reforme od ključne važnosti za dalje unapređenje poslovnog okruženja, ekonomski rast i povećanje zaposlenosti u Srbiji, ali i koji su postojeći izazovi sa kojima se suočavaju kompanije koje posluju u Srbiji.

Ova publikacija predstavlja kratak prikaz ključnih regulatornih izazova, kao i očekivanja koje su identifikovali članovi AmCham-a u vezi sa daljim poboljšanjem poslovnog okruženja i uklanjanjem prepreka njihovom svakodnevnom poslovanju.

Članovi AmCham-a govore jednim glasom. Rezultati istraživanja predstavljaju vredne podatke jer odražavaju poglede i percepcije 196 najuspešnijih američkih, međunarodnih i lokalnih kompanija koje posluju u Srbiji, čiji je ukupan prihod u 2015. godini u zemlji iznosio više od 11 milijardi evra, koje zapošljavaju više od 100.000 građana Srbije i donose sa sobom svetske

inovacije i razvoj. Rezultati istraživanja koji pružaju informacije o poverenju i zadovoljstvu investitora, predstavljaju doprinos AmCham-a u identifikaciji uskih grla u regulativi koje Vlada mora da otkloni kako bi se kompanijama koje već posluju u Srbiji omogućio dalji rast i napravila dobra preporuka za nove investicije.

Nastavljamo da unapređujemo sadržaj i iskustvo sprovođenja istraživanja za svoje članove. Ove godine smo izmenili format pitanja kako bismo otkrili više o poverenju investitora, temeljima stabilnog rasta, kao i o tome kako stojimo u poređenju sa tržištima sa kojima se takmičimo za privlačenje investicija. Pored toga, obuhvat kvalitativnih intervjuja znatno je proširen kako bi se omogućilo bolje razumevanje i tumačenje procenata.

Prikupljeni podaci i njihovo poređenje sa rezultatima AmCham istraživanja iz prethodnih godina omogućavaju nam da pratimo ključna reformska kretanja od 2013. godine, odamo priznanje uspešno sprovedenim reformama

kao što su reforma radnog zakonodavstva, građevinske dozvole i slično, ali i da prepoznamo oblasti koje već godinama opterećuju poslovanje naših članova, kao što je reforma Poreske uprave i poboljšanje predvidivosti uvođenja poreskih/neporeskih nameta – što su reformska pitanja od najvišeg prioriteta za AmCham članove još od 2013. godine.

Glas AmCham zajednice se čuje.

U ovom trenutku osam AmCham radnih grupa predvodi naša zalaganja za poboljšanje poslovnog okruženja, formirajući svoje agende na osnovu neprocenljivih informacija koje dobijamo od članova. Na taj način, radne grupe predstavljaju veoma važne partnere kreatorima politika kada je reč o definisanju prioriteta reformskih mera. U istraživanju koje je sprovedeno krajem 2013. godine, izmene i dopune Zakona o radu predstavljale su prioritet broj jedan za gotovo sve članove AmCham-a. Za manje od godinu dana izmene i dopune Zakona o radu su usvojene, pri čemu je više od 70% predloga našeg Odbora za radno pravo ušlo u finalni tekst zakona. U drugom AmCham istraživanju iz druge polovine 2014. godine, članovi su ukazali da siva ekonomija i neloyalna konkurencija koja iz nje proizlazi postaju sve ozbiljnije pitanje, sa velikim uticajem na svakodnevno poslovanje. Za manje od šest meseci od kako su rezultati istraživanja predstavljeni Vladi

usvojen je krovni Zakon o inspekcijском nadzoru kojim je omogućena bolja koordinacija u suzbijanju nezakonitog prometa, a u skladu sa predlozima našeg Odbora za borbu protiv sive ekonomije. Ovi i veliki broj drugih uspeha koje je AmCham postigao u prvih 15 godina rada su postavili visoka očekivanja, i dali nam samopouzdanje da i dalje insistiramo da prioriteti za koje se mi zalažemo budu među prvim tačkama na dnevnom redu Vlade.

Delimo ambiciju za boljim poslovnim okruženjem zajedno sa našim partnerima.

Sa ponosom ističemo da smo se ove godine udružili sa kolegama iz USAID-ovog Projekta za bolje uslove poslovanja koji su nam, budući da su bili glavni pokretači fundamentalnih reformi poslovnog okruženja u ranijem periodu, omogućili da reformske prioritete ustanovljene istraživanjem sagledamo iz još jednog ugla. Zahvaljujemo im se na podršci koju su nam pružili i stručnoj pomoći koja nam je bila od neprocenjive koristi u izradi ove publikacije.

Konačno, želimo da se zahvalimo svim svojim članovima na angažovanosti, fokusu i, što je još važnije, vremenu koje su posvetili učešću u ovom istraživanju.

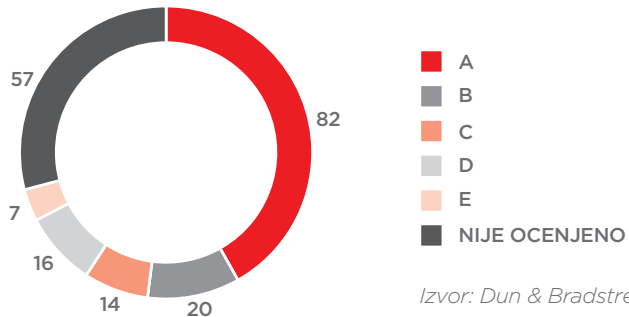
Informacije koje dobijamo od članova su upravo ono što pokreće AmCham u pravcu poboljšanja poslovnog okruženja, na putu menjanja Srbije na bolje.

SNAGA AMCHAM SRBIJA POWERED BY BISNODE

ANALIZIRANO JE UKUPNO 196 KOMPANIJA ČLANICA AMERIČKE PRIVREDNE KOMORE U SRBIJI, NA OSNOVU ZVANIČNIH PODATAKA IZ ZAVRŠNIH FINANSIJSKIH IZVEŠTAJA ZA 2015. GODINU.

Prosečan finansijski rejting AmCham članova je ocenjen vrlo dobrom ocenom "B", pri čemu 82 kompanije imaju odličan rejting „A“, 20 kompanija ima dobar rejting „B“, dok prosečan rejting „C“ ima njih 14.

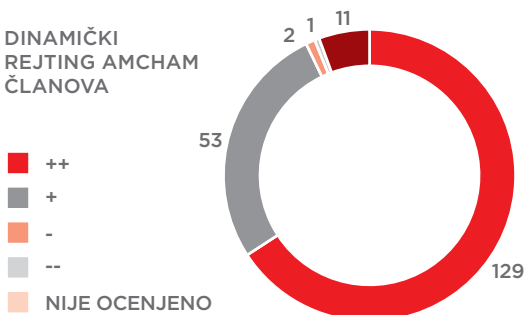
FINANSIJSKI
REJTING
AMCHAM
ČLANOVA

Izvor: Dun & Bradstreet

Dinamički rejting AmCham članova je ++, što je najbolja ocena koja podrazumeva vrlo malu verovatnoću za blokadu bankarskih računa budućnosti. Od toga, 129 kompanija ima jako malu verovatnoću blokade računa u budućnosti, dok za 53 postoji manja mogućnost blokade.

DINAMIČKI
REJTING AMCHAM
ČLANOVA

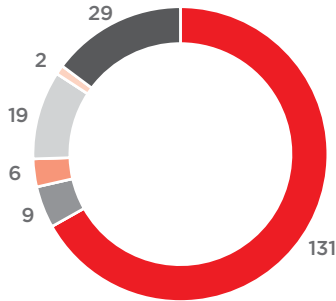

Bisnode indeks uspešnosti, koji može varirati od +2 do -2, ocenjuje AmCham kompanije vrlo dobrom ocenom +1.

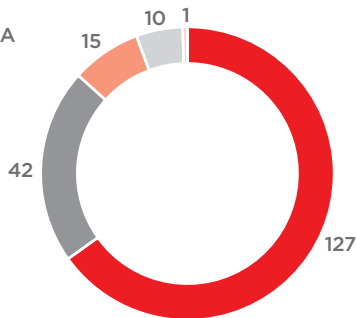
Ukupan broj zaposlenih u AmCham kompanijama članicama u 2015. godini - 97.118 ljudi.
 Ukupni prihodi AmCham članova u 2015. godini - 1.296.229.782.000 dinara ili 10.6 milijardi evra.
 Plaćen porez na dobit AmCham članova u 2015. godini - 12.811.971.000 dinara ili 106 miliona evra.
 127 kompanija članica posluje na tržištu Srbije duže od 10 godina.
 172 kompanije članice svoje operacije vode iz Beograda.

**PRAVNE FORME
AMCHAM ČLANOVA**

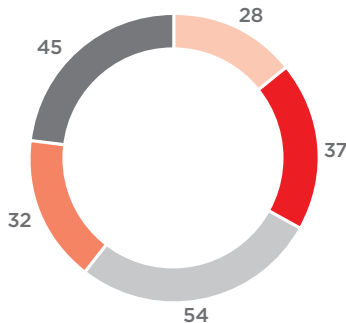
- DRUŠTVA SA OGRANIČENOM ODGOVORNOŠĆU
- PREUZETNICI
- ASOCIJACIJE I UDRUŽENJA
- AKCIONARSKA DRUŠTVA
- NEPROFITNE ORGANIZACIJE
- OSTALO

**DUŽINA POSLOVANJA
AMCHAM ČLANOVA**

- >10 GODINA
- 5-10 GODINA
- 3-5 GODINA
- 1-3 GODINE
- NEAKTIVNE

**VELIČINA
KOMPANIJA**

- VELIKE
- SREDNJE
- MALE
- MIKRO
- NEPOZNATO

ČETVRTO PROLAZNO VREME – UKLJUČI SE ZA PROMENU, 2016. GODINA

KRATKI PREGLED – KAKO DO RASTA

AmCham-ovo istraživanje poslovne klime i poverenja investitora daje prikaz percepcije članstva AmCham-a o poslovnom okruženju u Srbiji. Istraživanje je sprovedeno putem kvantitativnog, anonimno popunjenog, elektronskog upitnika (uzorak je pokrio 54% članstva) i 23 kvalitativna intervjua metodom “lice u lice”. Istraživanje je sprovedeno po treći put, od juna do septembra 2016. godine, a prethodna istraživanja su obavljena krajem 2014. i 2013. godine.

Poslovna klima - Umereno zadovoljstvo uz očekivanje poboljšanja

- **Srbija u odnosu na susede:** Srbija je kao investiciona destinacija generalno ocenjena bolje od Crne Gore, Makedonije i Bosne i Hercegovine, a lošije u odnosu na susede, članice EU.
- **Opšte zadovoljstvo poslovnom klimom je umereno** (84% članstva je delimično do umereno zadovoljno), **sa očekivanjima njenog unapređenja** u naredne 4 godine za 68% članova.
- **Najbolje ocenjene reforme za unapređenje poslovne klime u prethodnom periodu:** Najbolje ocene dobile su izmene Zakona o radu, smanjenje deficita budžeta i smanjenje administracije za pribavljanje građevinskih dozvola.

- **Najgore ocenjene reforme za unapređenje poslovne klime u prethodnom periodu:** Najgore ocene dobile su reforma javnih preduzeća, nedavna reforma sistema javnih nabavki i započeta pa napuštena reforma parafiskalnih nameta.
- **Reforme koje doprinose opštem poboljšanju poslovnog ambijenta u poređenju sa rezultatima iz 2014. i 2013.**
 - *Reforme čija je važnost povećana:* **Borba protiv sive ekonomije** ostaje među prioritetima, ali je njena važnost dodatno povećana za 11% članstva. **Unapređenje efikasnosti pravosuđa** je po prvi put među prva tri prioriteta, uz povećanje važnosti za 20% članstva; **Mere za smanjenje korupcije** su takođe po prvi put među najvažnijim prioritetima, uz povećani interes 14% AmCham članstva.
 - *Reforme čija je važnost smanjena* su uglavnom reforme koje su u istraživanju ocenjene kao uspešne, a to su izmene **Zakona o radu, smanjenje administracije za građevinske dozvole, smanjenje nesolventnosti kroz izmenu regulative stečaja i izvršenja.**

Put ka rastu je dugačak – Poverenje privrede i neophodni preduslovi

Članovi AmCham-a ostaju oprezni optimisti – **61%** članova **očekuje rast u poslovanju**, 50% očekuje da će taj rast zahtevati i dodatno zapošljavanje u naredne dve godine, dok 40% članstva prognozira rastući trend ne samo u njihovoj kompaniji, već u celoj industriji iz koje dolaze.

Članovi su identifikovali mere koje su preduslovi za ispunjavanje takvog potencijala rasta. Neki od njih su već identifikovani u prethodnim istraživanjima, ali ima i nekih novih.

Mere koje su bile identifikovane kao prioriteti i ranijih godina:

- Povećanje **predvidivosti izmene poreskih zakona, smanjenje parafiskalnih nameta i reforma Poreske Uprave** ostaju apsolutni prioriteti za 77% članova AmCham-a. Članovi ili ne vide poboljšanje od 2014. godine (kada je rađeno prethodno istraživanje) ili vide pogoršanje u vidu sve češćeg odsustva javne rasprave za izmene zakona.
- **Smanjenje sive ekonomije** i uspostavljanje jednakih uslova poslovanja za sve je identifikovano kao prioritet opšteg poboljšanja poslovne klime i kao prioritet za podizanje performansi pojedinačnih kompanija. Članovi vide poboljšanje u ovoj oblasti, ali izražavaju uverenje da se dugoročni efekti mogu postići samo kroz doslednu primenu reforme inspeksijskog nadzora, kroz podizanje kapaciteta inspekcija, kao i povećanje efikasnosti sudstva u procesuiranju ovih slučajeva.
- **Reforma državne uprave** sa ciljem smanjenja birokratije, **unapređenje dijaloga na izmeni regulative** i **unapređenje ujednačenosti primene propisa** ostala je jedan od najviših prioriteta. Zapravo, nedostatak predvidivosti izmene zakona i ujednačenosti primene zakona predstavljaju najveće izazove za preko 50% članica AmCham-a. U isto vreme, percepcija kvaliteta procesa izrade zakona (koji se odnose na postojanje javnih rasprava na nacрте zakona, kao i pravovremenu pripremu podzakonskih akata) je pogoršana, u proseku za 15% to 20%.

Nove mere i teme, koje su prvi put identifikovane ove godine obuhvataju:

- **E-upravu** kao jedan od načina da se **poboljša efikasnost javne uprave** i transparentnost administrativnih procesa.
- **Reforma zdravstva** – članovi ukazuju na neophodnost smanjenja prepreka u regulativi i njenom sprovođenju, koje bi omogućilo veću sinergiju javnog i privatnog sektora, radi

bržeg uvođenja novih terapija za građane, smanjenja administracije i efikasnije zdravstvene usluge (npr. smanjenje listi čekanja u javnom sektoru).

- **Mere za olakšavanje spoljne trgovine** – članovi ukazuju na neophodnost pojednostavljenja uvoznih i izvoznih procedura (posebno u domenu bezbednosti hrane, hemikalija i kozmetike) i povećanje koordinacije između različitih graničnih službi.
- **Reforma regulative životne sredine** koja bi trebalo da obezbedi stabilnu politiku zaštite životne sredine, smanjenje administracije, transparentnu izmenu zakona, njihovu dosledniju primenu, kao i da podrži savremena uporedna rešenja u ovoj oblasti.
- **Reforma obrazovanja** koja za cilj ima približavanje teorije i praktičnog znanja, tako premošćavajući jaz između formalnog obrazovanja i zahteva tržišta rada.

METODOLOGIJA I DEMOGRAFIJA – TRADICIJA I DOBRA BAZA

Istraživanje poverenja privrede okupljene u AmCham-u sprovedeno je po treći put među kompanijama članicama Američke privredne komore i zasnovano je na ispitivanju njihove percepcije stanja u srpskoj ekonomiji. Prvo ovakvo istraživanje sprovedeno je krajem 2013. godine, a drugo godinu dana kasnije, krajem 2014.

Kao i u slučaju prethodnih istraživanja, metodologija je i ovde nepromenjena: kvantitativni deo zasnovan je na elektronskoj anonimnoj anketi, a kvalitativni je podrazumevao intervjue „jedan na jedan“ sa najvišim rukovodstvom odabranih kompanija.

Kvantitativno istraživanje sprovedeno je tokom juna i jula 2016. godine i uključilo je 54% članova AmCham-a (kvantitativni uzorak), nakon čega su predstavnici 23 odabrane kompanije iz članstva AmCham-a, komentarisali rezultate kvantitativnog istraživanja u avgustu i prvoj nedelji septembra (kvalitativni uzorak).

Struktura uzorka

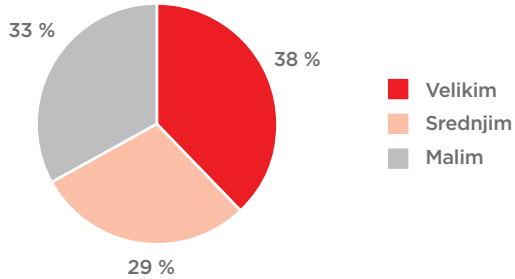
Kvantitativni uzorak čine 38% velikih, 29% srednjih i 33% malih kompanija (podela prema Zakonu o računovodstvu). Skoro polovinu – 44% čine kompanije sa više od 100 zaposlenih dok skoro trećinu - 29% čine kompanije sa više od 500 zaposlenih.

Kompanije koje su učestvovalе u istraživanju pokrivaju razne sektore uključujući: poljoprivredu, konsultantske usluge i računovodstvo, distribuciju i logistiku, obrazovanje, finansijske usluge, robu široke potrošnje (FMCG), usluge, zdravstvo i farmaceutsku industriju, informaciono-komunikacione tehnologije (ICT), proizvodnju, marketing i odnose sa javnošću, nekretnine i putovanja. Najveći broj kompanija koje su učestvovalе u istraživanju dolaze iz sektora robe široke potrošnje, informaciono-komunikacionih tehnologija, proizvodnje i konsultantskih usluga, a 88% ispitanika iz kvantitativnog uzorka članovi su izvršnog rukovodstva svojih kompanija.

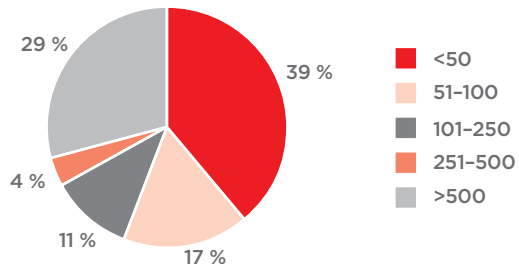
Kvalitativni uzorak – „Jedan na jedan“ intervjui su sprovedeni sa 23 kompanija članica AmCham-a – 15 velikih kompanija (među njima pet velikih američkih, pet velikih internacionalnih, kao i pet velikih domaćih kompanija) i 8 iz kategorije malih i srednjih kompanija (35%). Kompanije u prvoj grupi (65%) zapošljavaju po više od 500 zaposlenih. Sektorska pokrivenost kvalitativnog uzorka bila je ista kao kod kvantitativnog, izuzev sektora putovanja i obrazovanja, koje nisu imale zastupljenost u kvalitativnom uzorku. Skoro svi intervjuisani (93%) u okviru kvalitativnog uzorka, su generalni direktori kompanija.

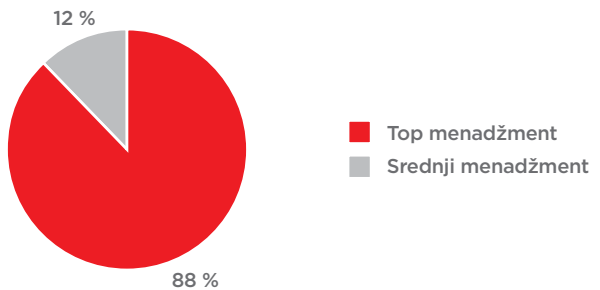
KOJOJ GRUPI PRAVNIH
LICA PRIPADA VAŠA
KOMPANIJA?

KOLIKO ZAPOSLENIH
IMA VAŠA KOMPANIJA?

KOJA JE VAŠA
POZICIJA U KOMPANIJI?

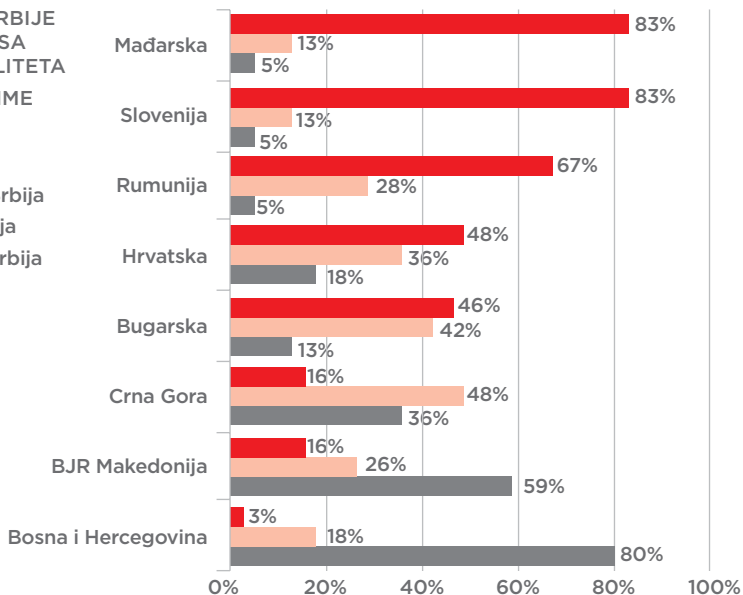

DOBRO I STABILNO POSLOVNO OKRUŽENJE JE PREDUSLOV ZA RAST I INVESTICIJE

Upoređujući je kao investicionu destinaciju sa njenim susedima, kompanije članice AmCham-a su ocenile da je Srbija ispred Crne Gore, Makedonije i Bosne i Hercegovine a iza svojih suseda koji su članice Evropske unije. Bugarska je granični slučaj jer je njeno poslovno okruženje ocenjeno vrlo slično u poređenju sa Srbijom od strane značajnog dela kompanija koje su učestovale u istraživanju (42%). Članstvo u EU se još uvek smatra garancijom stabilnosti i predvidivosti poslovnog okruženja, a isto važi i za napredak na putu pridruživanja EU. Kada su zamoljene da objasne razliku između činjenice da je na listi Svetske banke o uslovima poslovanja Makedonija rangirana bolje nego Srbija i onoga što proističe iz percepcije iznesene u ovom istraživanju, članice su ukazale na veliku političku nestabilnost u Makedoniji koja smanjuje privlačnost zemlje kao investicione destinacije.

POREĐENJE SRBIJE SA SUSEDIMA SA ASPEKTA KVALITETA POSLOVNE KLIME

- Bolje nego Srbija
- Isto kao Srbija
- Gore nego Srbija

NASTAVLJAMO DA PREDVODIMO PROMENE ZA BOLJU SRBIJU ODBOR ZA FINANSIJE I POREZE

Reforma Poreske uprave se već dugo vreme nalazi na dnevnom redu različitih Vlada Republike Srbije. Sveobuhvatna reforma poreskog sistema, koja bi po pravilu trebalo da obuhvati i reformu institucionalne mreže i proceduralna pravila kojima se uređuje naplata poreza, veoma je dugačak proces koji ne može da se završi ni brzo ni lako. Za to je potrebno dosta vremena, organizacije i resursa, čime prethodne Vlade često nisu raspolagale. Iz tog razloga je AmCham Odbor za finansije i poreze intenzivno radio sa Ministarstvom finansija i Poreskom upravom na poboljšanju transparentnosti i predvidivosti poreskog sistema u oblastima u kojima to nužno ne zahteva ni obimnu reformu, ni značajne resurse.

Napravljen je izvestan napredak, naročito u vezi sa donošenjem novog Zakona o inspekcijском nadzoru 2015. godine, čija primena ima potencijal da unese više transparentnosti u sistem poreskih inspekcija. Osim ovoga, rezultati AmCham-ovog istraživanja jasno pokazuju da nije bilo značajnog napretka posle 2014. godine. **Očigledno je da naše članice identifikuju pogoršanje poreskog sistema, kao i da parafiskalni nameti i dalje predstavljaju jedan od najvećih problema za kompanije u Srbiji**, uprkos najavama da će te naknade biti ukinute ili barem reorganizovane. Čini se da je **opšte mišljenje da su porezi u Srbiji previsoki** dodatno potpomognuto opštim nedostatkom transparentnosti poreskog zakonodavnog procesa, poreskih postupaka i, posebno, poreskih inspekcija.

77% kompanija u istraživanju se izjasnilo da je reforma poreskog sistema prioritet u procesu poboljšavanja opšteg poslovnog okruženja u Srbiji. Ovo treba uzeti za ozbiljno i Vlada treba odmah da počne da radi

na otklanjanju ovog problema. Prvi korak je poboljšanje zakonodavnog procesa. Ministarstvo finansija treba da organizuje javnu raspravu pre nego što dostavi bilo koji poreski propis Narodnoj skupštini i tako otvori mogućnost da poslovna zajednica da svoje sugestije na poreske zakone. U najmanju ruku, privrednici moraju da budu obavešteni o svim izmenama zakonske regulative i o najvažnijim elementima tih izmena, znatno pre nego što se novi zakon usvoji.

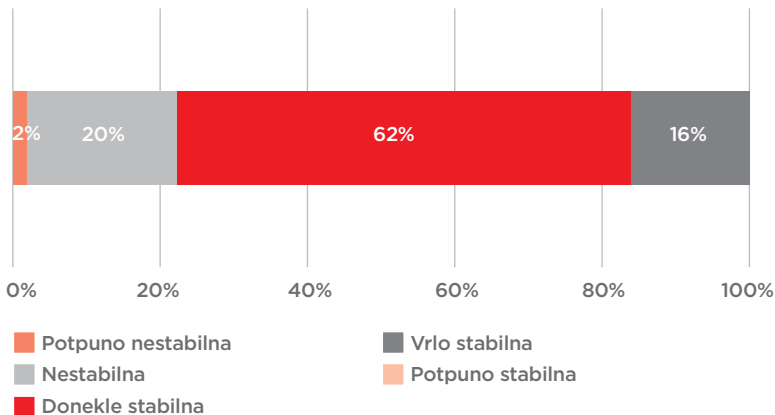
Parafiskalni nameti moraju biti ukinuti ili barem reorganizovani kako bi se uključili u celokupan poreski sistem. Isto tako, poreski sistem bi trebalo da bude jasan i logičan, naročito kada se radi o oporezivanju različitih pogodnosti za zaposlene, donacija koje se daju za humanitarne svrhe ili za unapređenje kulturnog i lokalnog razvoja.

Sekundarna regulativa u svim oblastima poreskog sistema mora biti reorganizovana, tj. sistematizovana, pojednostavljena i dopunjena. Ministarstvo finansija treba da obezbedi jedinstvena, uniformna i za sve obavezujuća tumačenja najspornijih poreskih pitanja, i to donošenjem sekundarne poreske regulative, a ne samo davanjem pojedinačnih i, često, nedoslednih mišljenja. Pored toga, sve interne smernice Poreske uprave treba da budu dostupne javnosti.

Ovo su koraci koji su izvodljivi i koje treba preduzeti odmah. **Ali do stvarnog poboljšanja jednostavno ne može doći bez specijalizovanih i efikasnih poreskih sudova.** Postojeći sistem poreskih sporova mora biti reformisan, uključujući obavezno razdvajanje nadležnosti za sprovođenje prvostepenog i drugostepenog postupka u dva različita organa, kao i dalje obrazovanje i specijalizaciju sudija za poreska pitanja.

Poređenja radi, 78% kompanija članica pozitivno ocenjuje političku stabilnost u Srbiji (62% članica je ocenjuje kao stabilnu a dodatnih 16% kao veoma stabilnu).

OCENA OPŠTE POLITIČKE STABILNOSTI U SRBIJI

Kada ocenjuju uspešnost reformi u oblasti poslovnog okruženja koje su započete u ranijem periodu, kompanije članice AmCham-a izražavaju najveće zadovoljstvo reformom Zakona o radu, smanjenjem budžetskog deficita (što je rezultiralo makro stabilnošću) i smanjenjem administracije prilikom izdavanja građevinskih dozvola. Reforma inspekcijskog nadzora sa ciljem suzbijanja sive ekonomije je, iako veoma dobro prihvaćena u privatnom sektoru, dobila skromnije ocene zbog toga što je još uvek u toku i što je još uvek neizvesno da li će se u potpunosti sprovesti. Najgore ocene dobile su reforma javnih preduzeća i reforme u oblastima javnih nabavki i parafiskalnih nameta.

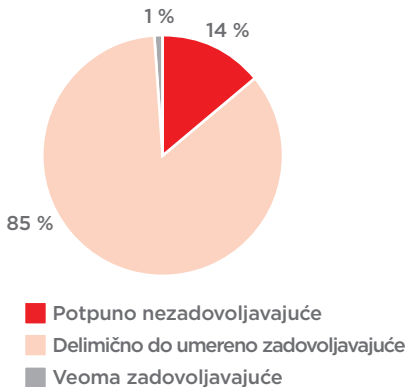

ZADOVOLJSTVO SPROVEDENIM REFORMAMA

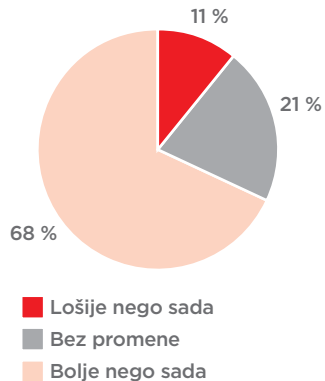

Bez obzira na relativno visoko mišljenje o pojedinačnim, gore navedenim, reformama, **opšte zadovoljstvo poslovnim okruženjem je umereno** (84% je u izvesnoj meri do umereno zadovoljno), dok 68% kompanija članica očekuje **poboljšanje u naredne 4 godine**.

OCENA POSLOVNOG OKRUŽENJA U SRBIJI

OČEKIVANJA PROMENE POSLOVNOG OKRUŽENJA U NAREDNE 4 GODINE

NASTAVLJAMO DA PREDVODIMO PROMENE ZA BOLJU SRBIJU ODBOR ZA OLAKŠAVANJE TRGOVINE

Odbor za olakšavanje trgovine počeo je svoj prvi mandat u maju 2016. godine, sa ciljem da kroz saradnju privatnog i javnog sektora pruži podršku Vladi Srbije sa ciljem da olakša i ubrza protok robe preko nacionalnih granica radi postizanja veće konkurentnosti. Ovo je moguće sprovesti kroz racionalizaciju procedura i kontrolnih mera koje regulišu kretanje robe, kroz smanjenje troškovnih opterećenja i maksimiziranje efikasnosti državne uprave. Kao ključni cilj pred sebe smo postavili uspostavljanje i održavanje konstruktivnog dijaloga sa svim relevantnim državnim institucijama u oblasti kontrole uvoza i izvoza, kako bi zajednički našli ravnotežu između pospešivanja prekogranične trgovine i zaštite od nezakonitog prometa. Olakšavanje trgovine, uklanjanje nepotrebnih barijera i povećanje ukupne učinkovitosti sistema trebalo bi sprovesti kroz unapređenje postojećeg regulatornog okvira, obezbeđenje transparentne i ravnomerne primene pravila i institucionalnih mehanizama za delotvorniju koordinaciju državnih organa.

Rezultati AmCham godišnjeg istraživanja pokazuju da **više od 90% ispitanika ocenjuje efikasnost izvoznih i uvoznih procedura i pristup izvoznim tržištima kroz trgovinske sporazume koje je Srbija zaključila, kao umereno do izuzetno važan faktor privlačnosti Srbije kao investicione destinacije.** Praćenje i zalaganje za unapređenu primenu CEFTA sporazuma jedna je stvari kojima će se Odbor aktivno baviti u narednom periodu, imajući u vidu barijere i nedostatke koji trenutno postoje u skoro svim oblastima trgovinske politike, pre svega zbog razlika u približavanju država članica EU i pravilima Svetske trgovinske organizacije. Odbor će nastaviti da ukazuje na značaj uključivanja privatnog sektora kako bi se trenutno neadekvatna primena CEFTA sporazuma

unapredila i na podizanju svesti o njegovoj važnosti za ekonomski rast u regionu, a pre svega tokom predsedavanja Srbije CEFTA-om u 2017. godini. Jedan od predloga za institucionalizaciju ove saradnje je osnivanje koordinacionog tela koje bi okupilo predstavnike svih graničnih inspekcija, nadležnog ministarstva i privrede, sa nadležnostima sličnim Nacionalnim savetima za olakšavanje spoljne trgovine, čije osnivanje je jedan od obavezujućih preduslova pristupanja STO.

Imajući u vidu da članovi smatraju da je **smanjenje birokratije kod uvoznih i izvoznih procedura jedno od prioritarnih oblasti koje treba da se nađu na agendi AmCham-a,** Odbor će i dalje nastaviti da se zalaže za unapređenje ovih procesa kroz ujednačeno tumačenje propisa od strane različitih carinskih ispostava i inspekcija, izgradnju i unapređenje informacione infrastrukture koja bi omogućila veću dostupnost dokumentacije, predvidivost procedura i bolju koordinaciju organa na terenu, razmenu iskustava i edukaciju o primeni novih procedura, kao i kroz dopunu i usaglašavanje postojećih propisa sa EU regulativom.

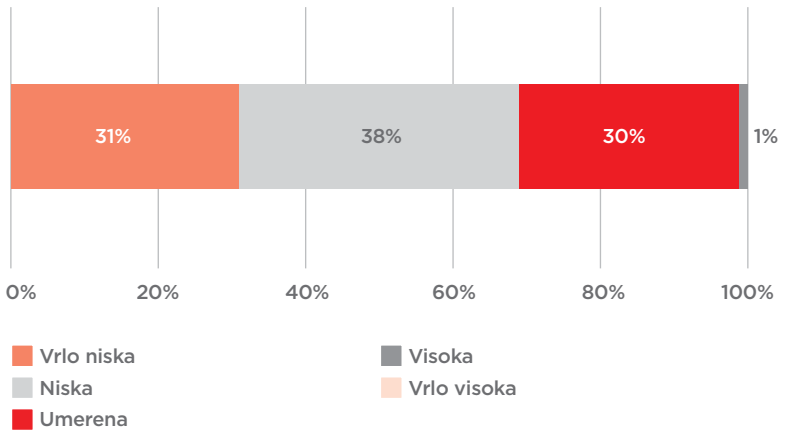
Činjenica da **su kompanije AmCham-a izrazile podeljeno mišljenje o uspešnosti sprovedene reforme inspeksijskih službi nakon donošenja Zakona o inspeksijskom zakonu, ukazuje na neophodnost doslednije implementacije zakona i usmeravanja kapaciteta inspekcija ka što efikasnijem identifikovanju zloupotreba**

Uspešnost naših budućih napora će pre svega zavisiti od stalnog i otvorenog dijaloga privrede i resornih organa, pri čemu Odbor za olakšavanje trgovine stoji na raspolaganju za pružanje ekspertize u cilju unapređenja ambijenta za sve učesnike na tržištu.

Kada je od njih zatraženo da objasne zašto je njihov optimizam obazriv, kompanije članice su istakle da bi u prioritetne mere trebalo uključiti ključne **institucionalne reforme** koje zahtevaju puno rešenosti, istrajnosti i rada. Oni ističu da je potrebno da se pod hitno završi **restrukturiranje državne uprave** sa ciljem da se unapredi efikasnost uspostavljanja istih uslova za sve na tržištu. Naročito je važno staviti fokus na **jačanje kapaciteta pravosuđa** kako bi se osigurala pravilna zaštita prilikom izvršenja ugovora i obezbedila delotvorna zaštita u slučaju upravnih sporova (jačanje kapaciteta i efikasnosti upravnih sudova), što je kao loše ili veoma loše ocenilo 69% kompanija članica AmCham-a koje su učestvovalе u istraživanju.

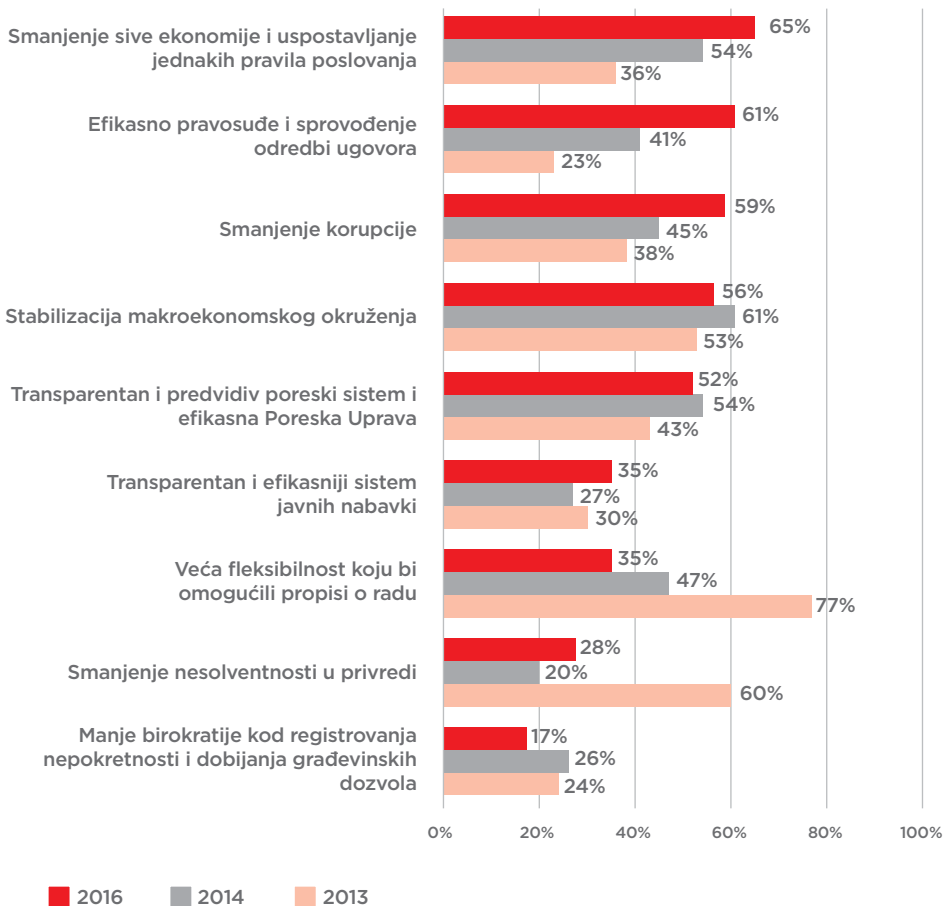
**EFIKASNOST PRAVOSUĐA I VLADAVINE PRAVA
U SRBIJI KADA SE RADI O OBEZBEĐIVANJU POŠTOVANJA
ODREDBI UGOVORA I ZAŠTITI PRAVA**

Finalizacija **reformе javnih preduzeća i njihova korporatizacija** je viđena kao prvi korak ka smanjenju percepcije postojanja korupcije u javnom sektoru. Konačno, po prvi put od kako se sprovodi ovo istraživanje, **reforma sistema javne zdravstvene zaštite i reforma obrazovanja** se pominju kao neophodne kako bi se osiguralo stabilno poboljšanje poslovnog okruženja.

Fokus se sada više stavlja na institucionalne faktore kao što su efikasnost pravosuđa (povećanje od 20% u odnosu na 2014. godinu), efikasnost državne uprave u suzbijanju sive ekonomije (povećanje od 11% u odnosu na 2014. godinu) i institucionalni odgovor na korupciju (povećanje od 14% u odnosu na 2014. godinu).

REFORME ZA UNAPREĐENJE OPŠTE POSLOVNE KLIME - TREND

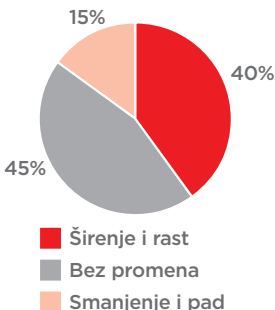
Milena Gajović Shrestha, Medigroup

Industrija privatne zdravstvene zaštite je mlada i radno intenzivna industrija (kvalifikovana radna snaga) koja je do sada beležila konstantan rast i ima još veći potencijal za razvoj u budućnosti. Ipak, postojeća regulativa ograničava ovaj potencijal tako što ne priznaje jednak tretman privatnog i javnog sektora zdravstvene zaštite.

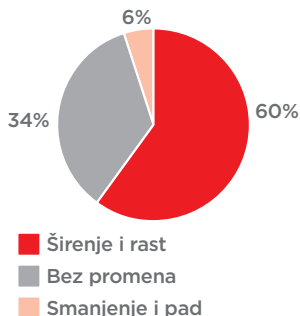
POVERENJE INVESTITORA – STABILNO, UZ OPREZAN OPTIMIZAM

Poverenje AmCham članica kao investitora i dalje karakteriše oprezni optimizam. Više od polovine članova – 61% očekuje rast svog poslovanja, 50% očekuje da će za takav rast biti potrebno da se otvore nova radna mesta tokom sledeće dve godine, dok 40% članova predviđa trend rasta ne samo u svojoj kompaniji, već i u celoj industriji u kojoj posluju. Pesimistični odgovori na isto pitanje kreću se rasponu od 10 do 15%.

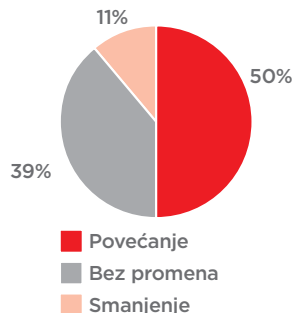
OČEKIVANJA O KRETANJU INDUSTRIJE

OČEKIVANJA O REZULTATU KOMPANIJA

OČEKIVANJA O KRETANJU BROJA ZAPOSLENIH

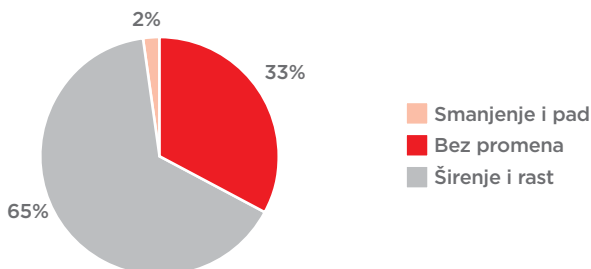

Kada im je postavljeno pitanje da prokomentarišu razliku od 10% između optimizma koji se odnosi na rast kompanija i onog koji se odnosi na rast zaposlenosti, većina ispitanika navodi posledice nedavne krize, pritisak u pravcu smanjenja troškova koji se i dalje oseća, rastući trend outsourcing-a, kao i visok ciljani rast.

Interesantno je da je poverenje u rast kompanija donekle veća u grupi velikih kompanija koje zapošljavaju više od 100 zaposlenih, nego u ukupnom uzorku (65% u poređenju sa 60% u ukupnom uzorku), dok sa druge strane ova grupa ima veća očekivanja da će im unapređenje poslovnog okruženja pomoći u ostvarivanju ovog rasta (74% u poređenju sa 68% u ukupnom uzorku).

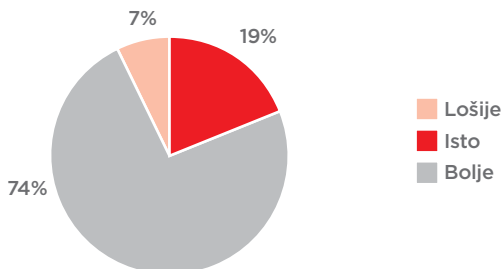
OČEKIVANJA REZULTATA KOMPANIJE U NAREDNOM PERIODU

Privredni subjekti sa više od 100 zaposlenih

OČEKIVANJA PROMENE POSLOVNOG OKRUŽENJA U NAREDNE 4 GODINE

Privredni subjekti sa više od 100 zaposlenih

NASTAVLJAMO DA PREDVODIMO PROMENE ZA BOLJU SRBIJU ODBOR ZA ZDRAVSTVO

Odbor za zdravstvo Američke privredne komore u Srbiji veoma je zadovoljan što na početku svog novog mandata Vlada Republike Srbije kao jedan od svojih prioriteta prepoznaje sektor zdravstvene zaštite, te želimo da pošaljemo snažnu poruku da izdaci na zdravstvo nisu trošak koji treba ograničiti, već ključna investicija u pravcu unapređenja privrednog rasta. Ovu tvrdnju uverljivo potkrepljuju rezultati istraživanja koje je AmCham sproveo među svojim članicama kompanijama. Naime, **članice vide zdravstvo kao jednu od prioriternih oblasti koje ubuduće treba da se nađu u fokusu AmCham-a, što je naročito važno imajući u vidu da samo mali procenat ispitanika dolazi direktno iz zdravstvene i farmaceutske industrije (9%)**. Iako je izvestan napredak ostvaren kad se radi o zvaničnom rangiranju, zdravstvo u Srbiji predstavlja jedno od retkih oblasti koje nije prošlo kroz značajne reforme tokom poslednjih deset godina, a važne promene tek predstoje kako bi se ovaj sektor na duge staze učinio održivim i efikasnim.

Moramo promeniti sadašnji trend smanjenja prisustva farmaceutske industrije na srpskom tržištu, prebacivanja investicija na druga tržišta u regionu, smanjenja broja visokoobrazovanih zaposlenih i manjih investicija u obrazovanje, opremu i istraživanje. **Odgovarajući način da se to uradi je kroz bolju predvidljivost promena u regulatorom okviru, kao i transparentnost i doslednost u sprovođenju zakona**. Očekujemo da budemo aktivno uključeni u predstojeće izmene Zakona o lekovima i medicinskim sredstvima, Zakona o zdravstvenoj zaštiti, Zakona o zdravstvenom osiguranju, naročito kada se radi o omogućavanju pristupa savremenijim zdravstvenim tehnologijama i novim modelima finansiranja. Podjednako važno jeste da

se obezbedi delotvorno poštovanje postojećih propisa, gde je naš prioritet da se pitanje čekanja na rešavanje zahteva za stavljanje lekova na pozitivnu listu reši i da se ubuduće ne javlja, kao i skraćivanje listi čekanja uključivanjem pružalaca zdravstvenih usluga iz privatnog sektora.

Poput više od polovine ispitanika u istraživanju i naš Odbor za zdravstvo veruje da bi transparentniji i efikasniji sistem javnih nabavki doprineo boljim opštim rezultatima, naročito u slučaju centralizovane nabavke lekova kod RFZO. Imajući na umu sve prisutniji trend neizmirenih dugovanja, dugoročne efekte centralizovane nabavke zasnovane isključivo na kriterijumu cene i principu „pobednik nosi sve“, kao i loše upravljanje procesom, promene treba da budu usmerene na unapređenje kontrolnih mehanizama. Ovo bi obezbedilo planiranje nabavki zasnovano na stvarnim potrebama, finansijskim kapacitetima i prioritetima, te ravnoteži između kriterijuma cene i kvaliteta, radi obezbeđivanja najboljih rezultata i zaštite kvaliteta zdravstvenih usluga.

Kompanije članice AmCham-a posvećene su tome da podrže dalji razvoj sektora zdravstvene zaštite koji bi trebalo da bude zasnovan na principima kvaliteta, preventive, boljeg skrininga, ranijeg lečenja i unapređenja zdravstvene „pismenosti“, kao i zdravijeg životnog stila.

Odbor za zdravstvo AmCham-a u potpunosti podržava najavljene Vladine reforme koje su okrenute boljem pristupu zdravstvenoj zaštiti, efikasnosti, kvalitetu i prevenciji, a takođe i u potpunosti usklađene sa preporukama zajedničke Studije o unapređenju troškovne efikasnosti zdravstva koju smo sproveli zajedno sa Ministarstvom zdravlja 2015. godine.

Generalno posmatrano, ovogodišnji rezultati istraživanja slični su onima iz 2014. i 2013. godine, sa marginalnim poboljšanjima kod očekivanja o zapošljavanju - 50% očekuje novo zapošljavanje u poređenju sa 47% u istraživanju iz 2014. godine.

PUT KA RASTU JE ZAHTEVAN - PRIORITETNE REFORME ZA RAST KOMPANIJA I ZAPOŠLJAVANJE

Kada im je traženo da navedu mere koje bi vodile ostvarivanju potencijala za rast kompanija i dalje zapošljavanje, članovi su naveli mere koje su već identifikovane prethodnim istraživanjima iz 2013. i 2014. godine, ali i neke nove.

Mere koje su i u ranijim istraživanjima identifikovane kao prioritete su:

- **Veća predvidivost poreskog i parafiskalnog opterećenja** i dosledna primena zakona od strane Poreske uprave;
- **Suzbijanje sive ekonomije** i uspostavljanje jednakih ulova poslovanja za sve;
- **Reforma državne uprave** usmerena ka smanjenju administracije uopšte, kao i:
 - Intenziviranju dijaloga javnog i privatnog sektora o regulativi i
 - Povećanju doslednosti u sprovođenju regulative uopšte, sa posebnim fokusom na inspekcije i uvožno-izvozne procedure

PRIORITETNE REFORME ZA RAST KOMPANIJE I DALJE ZAPOŠLJAVANJE

Novе mere i teme uključuju:

- **e-upravu** kao sredstva za unapređenje efikasnosti državne administracije i transparentnosti internih administrativnih procesa,
- **Reforma zdravstvene zaštite** - smanjenje regulatornih i implementacionih barijera za sinergiju privatnog i javnog sektora, usmerenu ka obezbeđivanju bržeg pristupa modernim terapijama, unapređenju kapaciteta za blagovremeno pružanje zdravstvenih usluga i promeni fokusa sa kurativne na preventivnu medicinu,
- **Mere za olakšavanje trgovine** – pojednostavljenje uvoznih i izvoznih administrativnih opterećenja (sa fokusom na bezbednost hrane, hemikalije i kozmetiku) i povećavanje koordinacije između graničnih kontrolnih organa,
- **Reforma regulative u oblasti životne sredine** kako bi se osigurala jaka i stabilna politika zaštite životne sredine,

NASTAVLJAMO DA PREDVODIMO PROMENE ZA BOLJU SRBIJU ODBOR ZA BORBUN PROTIV SIVE EKONOMIJE

Poslovanje u Srbiji 2016. godine pruža brojne mogućnosti. Tržište se brzo razvija i potrebe naših potrošača za proizvodima i uslugama vrhunskog kvaliteta sve su veće. Međutim, uz velike mogućnosti prisutno je i dosta izazova koje moraju prevazići svi koji žele da razvijaju svoje poslovanje. **Tokom poslednjih godina kao jedan od najvećih izazova za poslovnu zajednicu javlja se nelojalna konkurencija iz nelegalnih trgovinskih kanala, tačnije ono što neformalno nazivamo „sivom ekonomijom“.** Pošto su članice Američke privredne komore u Srbiji 2013. godine navele ovo pitanje kao jedno od ključnih prepreka za stvaranje stabilnijeg poslovnog okruženja, osnovan je Odbor za borbu protiv sive ekonomije, kako bi se neposredno pozabavio ovim problemom.

Tokom poslednje tri godine aktivnosti Odbora bile su usmerene na utvrđivanje korena sive ekonomije u Srbiji, analizu praznina u regulatornom okviru koje omogućavaju da ovaj problem traje, te saradnju sa relevantnim akterima kako bi se predložile odgovarajuće mere i praktična rešenja koja bi vodila bržem iskorenjivanju ovog problema. Krovni Zakon o inspekcijском nadzoru usvojen je 2015. godine u skladu sa predlozima Odbora za borbu protiv sive ekonomije, čime je po prvi put obezbeđen delotvoran mehanizam za bolju koordinaciju inspekcijских službi. Rezultati su već vidljivi, a carinici i poreski organi povećali su broj zaplena krijumčarene i robe bez deklaracije, naročito kad se radi o akciznoj robi kao što su duvan, alkohol i derivati nafte. Međutim, rezultati istraživanja iz 2016. godine i dalje pokazuju da **63% naših članova veruje da borba protiv nelojalne konkurencije koja deluje kroz nelegalne kanale treba da ostane među prioritetima Vlade, kao i da će to direktno doprineti poboljšanju poslovne klime i posredno povećati broj radnih mes-**

ta u privatnom sektoru. Istovremeno je **oko 70% učesnika u istraživanju naglasilo da vladavina prava mora biti na višem nivou, a naročito da sprovođenje zakona mora biti poboljšano kako bi se bolje zaštitili legitimni poslovni interesi od nelojalne konkurencije iz ilegalnih kanala.**

Dok smo 2015. godine vredno radili na tome da se usvoji Zakon o inspekcijском nadzoru i da njegova primena počne punom parom, ove godine smo se više usredredili na drugu stranu ovog problema – obezbeđivanje adekvatnog sudskog epiloga za slučajeve sive ekonomije kao i zdrave kaznene politike koja će obeshrabriti povratnike i nove učesnike da se bave ovim aktivnostima.

Našu rešenost dodatno pojačava činjenica da su članice Američke privredne komore u Srbiji ponovo identifikovale sudski tretman nelojalne konkurencije i dužinu trajanja sudskih postupaka kao dva ključna problema sa kojima se suočavaju tokom 2016. godine. U cilju smanjenja obima sive ekonomije, mi moramo da pomognemo pravosuđu da radi brže i usredsređnije, omogućavajući specijalizovanim stručnjacima da preispitaju dobro očuvane i na odgovarajući način prikupljene dokaze, dok rešenja koja donose moraju biti zasnovana na odgovarajućim kaznenim politikama koje će obeshrabriti bavljenje ovom vrstom aktivnosti. Govoreći vrlo konkretno, to znači rad na olakšavanju i snažnom ubrzanju specijalizacije tužilaštva i sudova za dela sive ekonomije, poboljšavanje kapaciteta stručnjaka koji rade na ovim slučajeovima, kao i usklađivanje i usaglašavanje svih aktera u tom lancu.

Imajući navedeno u vidu, nastavljamo da revidiramo kako bismo obezbedili da još veći deo srpske privrede izađe iz sive zone.

smanjenje administracije, transparentno usvajanje i izmene zakona, njihova doslednija primena, kao i podržala savremena uporedna rešenja u ovoj oblasti,

- **Reforma obrazovanja** koja za cilj ima približavanje teorije i praktičnog znanja, tako premošćavajući jaz između formalnog obrazovanja i zahteva tržišta rada.

Na vrhu liste - Smanjivanje parafiskalnih opterećenja i reforma Poreske uprave

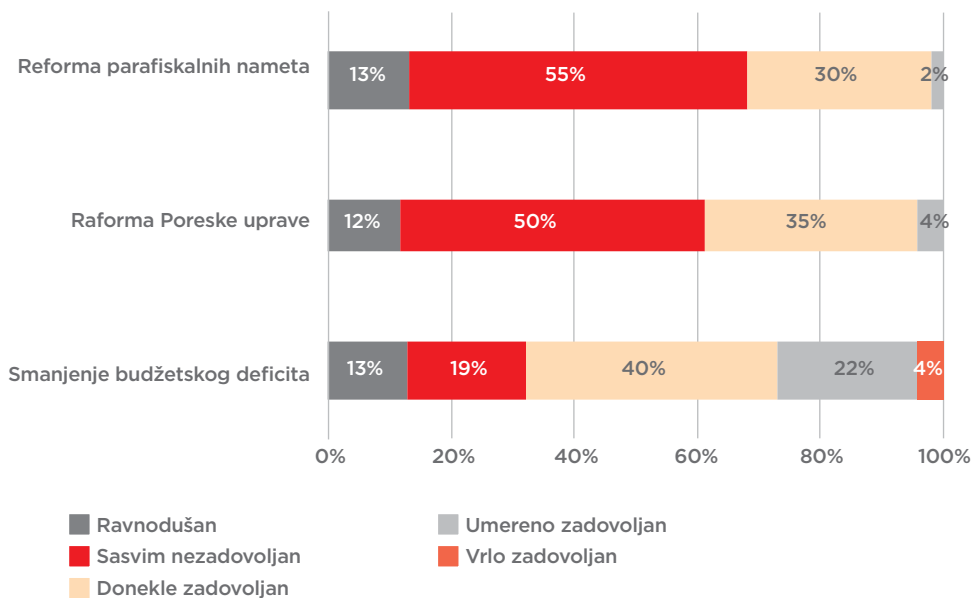
Visok procenat AmCham članova - **77% njih smatra da povećanje predvidivosti i transparentnosti poreske regulative (otvoreni dijalog sa privredom), obezbeđivanje ujednačenog sprovođenja propisa od strane Poreske uprave i smanjenje parafiskalnih nameta, predstavljaju prvi prioritet.** Ovaj rezultat istraživanja je sličan onom iz 2014. godine (75%) kada je to za AmCham članove takođe bilo prvi prioritet na reformskoj agendi.

Po mišljenju AmCham članova koji su odgovarali na upitnik, ako se uporedi sa 2014. godinom predvidivost poreskih propisa se zapravo pogoršala, s obzirom na usvajanje izmena poreskih propisa po hitnom postupku, bez javne rasprave, u drugoj polovini 2015. godine. Kako neke od uvedenih izmena i dopuna nisu bile praćene smernicama za njihovu primenu, došlo je do zabune prilikom sprovođenja koja je trajala mesecima po stupanju na snagu ovih izmena i dopuna.

Dragan Radivojević, Apatinska pivara

Pravovremenim konsultacijama sa privrednicima o planiranim izmenama zakona obezbeđuje se bolje poštovanje zakona i sprečavaju se neplanirana kašnjenja i troškovi.

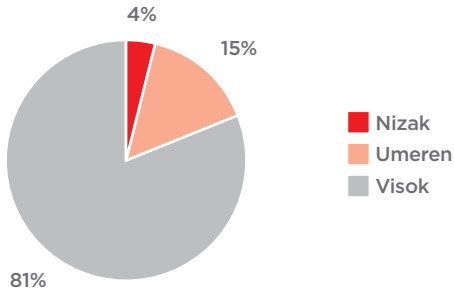
ZADOVOLJSTVO SPROVEDENIM REFORMAMA

Kada je reč o neporeskim nametima, 81% članova ocenjuje da je nivo parafiskalnih nameta i doprinosa na zarade visok. Bez obzira što je ta reforma započeta 2012. godine i što je u međuvremenu više puta obećavano da će se ona nastaviti, do njenog nastavka nije došlo, što je rezultiralo time da je 55% članica potpuno nezadovoljno efektima ove reforme. Iako je krajem 2015. godine bilo najava u vezi sa ukidanjem nekih parafiskalnih nameta u lokalnim samoupravama (firmarina i naknada za zaštitu životne sredine), do njihovog ukidanja nije došlo. Još uvek ne postoji javni registar parafiskalnih nameta, niti je uspostavljen delotvoran mehanizam za sprečavanje povećanja njihovog broja.

**OCENA NIVOA DOPRINOSA ZA ZAPOSLENE I
PARAFISKALNIH OPTERECENJA (REPUBLIČKE I
LOKALNE NAKNADE, TAKSE I DAŽBINE)**

Mia Zečević, Novaston

Prilikom upravljanja projektima koje se odnose na nepokretnosti u Srbiji, teško je pratiti koji sve nameti i troškovi postoje, s obzirom da se njihov iznos i način izračunavanja razlikuje od opštine do opštine. Uspostavljanje javnog registra svih nameta bi znatno pojednostavilo naš rad i omogućilo bi nam da se usredsredimo na svoju osnovnu delatnost.

Prema mišljenju AmCham članova, najveće zasluge za jednu od najbolje ocenjenih reformi – smanjenje budžetskog deficita – treba da se pripišu proaktivnosti Poreske uprave i saradnji svih organa u suzbijanju različitih vidova sive ekonomije. Bez obzira na to, kada je reč o stvarima koja su u istraživanju 2014. godine prepoznate kao oblasti na čijem poboljšanju treba da se radi, malo toga je promenjeno iako je proces restrukturiranja ove institucije u toku. Zapravo, više od 55% članica nije zadovoljno vidljivim efektima reforme Poreske uprave pri čemu 88% kvalitativnog uzorka navodi da je to najvažnija reforma. Kada im je traženo da navedu očekivane efekte reforme, članovi su

isticali ujednačenost tumačenja pravila u različitim poreskim ispostavama, usklađenost Ministarstva finansija i Poreske uprave u tumačenju poreskih pravila, kao i efikasniji i nezavisniji žalbeni postupak. Značajan broj kvalitativnih ispitanika je sugerisao da veći akcenat treba da bude na preventivnoj funkciji, čime bi se efektivno omogućilo poštovanje zakona (sprovođenjem konsultacija sa privatnim sektorom i boljom transparentnosti internih pravilnika), umesto isključivog fokusa na prikupljanje prihoda.

Elena Diddier, Japan Tobacco International

Ključni aspekt najvažnije reforme - reforme Poreske uprave -trebalo bi da bude raspodela kapaciteta inspekcija prema pravilno sprovedenoj analizi rizika. Resursi treba da budu usmereni na iznalaženje neregistrovanih subjekata i subjekata koji ponavljaju povrede zakona i time nanose krupnu štetu državnom budžetu.

I dalje visoko na listi prioriteta - Smanjenje sive ekonomije

Prema 63% članova, **smanjenje sive ekonomije treba da ostane među prioritetima nove Vlade**, a gotovo isti procenat članova tvrdi da bi se njeno smanjivanje direktno odrazilo na rast i zapošljavanje u njihovim kompanijama. Ispitanici vide nelojalnu konkurenciju iz sive zone kao ozbiljnu pretnju njihovom poslovanju, a nedostatak kapaciteta državne uprave da nametne iste uslove za sve, doživljavaju kao neuspeh uprave i „servisa“ koji država treba da obezbedi privrednicima.

NASTAVLJAMO DA PREDVODIMO PROMENE ZA BOLJU SRBIJU ODBOR ZA NEPOKRETNOSTI

Tokom poslednje dve godine Odbor za nepokretnosti Američke privredne komore u Srbiji učestvovao je u izradi dva važna zakona koja su usvojena kako bi se poboljšala procedura izdavanja građevinskih dozvola i kako bi se konačno rešio problem konverzije prava korišćenja u pravo svojine na građevinskom zemljištu uz naknadu.

Tokom pripreme novih propisa u ovoj oblasti, AmCham je nastupao kao konstruktivan partner Vlade Republike Srbije, pre svega u cilju pojednostavljenja i skraćivanja trajanja procedura za izdavanje građevinskih dozvola. Aktivno smo učestvovali u svim fazama pripreme ovih propisa i uložili značajne napore u cilju poboljšanja regulatornog okvira.

Reforme u postupku izdavanja građevinskih dozvola priznate su u godišnjem istraživanju Američke privredne komore u Srbiji od strane većine kompanija članica kao jedna od najznačajnijih i najuspešnijih reformi Vlade Republike Srbije. Svakako, regulatorna reforma mora da bude praćena odgovarajućom primenom, a to je uvek bio najteži test za svaku novinu u pravnom sistemu. Imajući ovo u vidu, **19% kompanija koje su učestvovala u ovom istraživanju navelo je da prioritet Američke privredne komore u Srbiji u narednom**

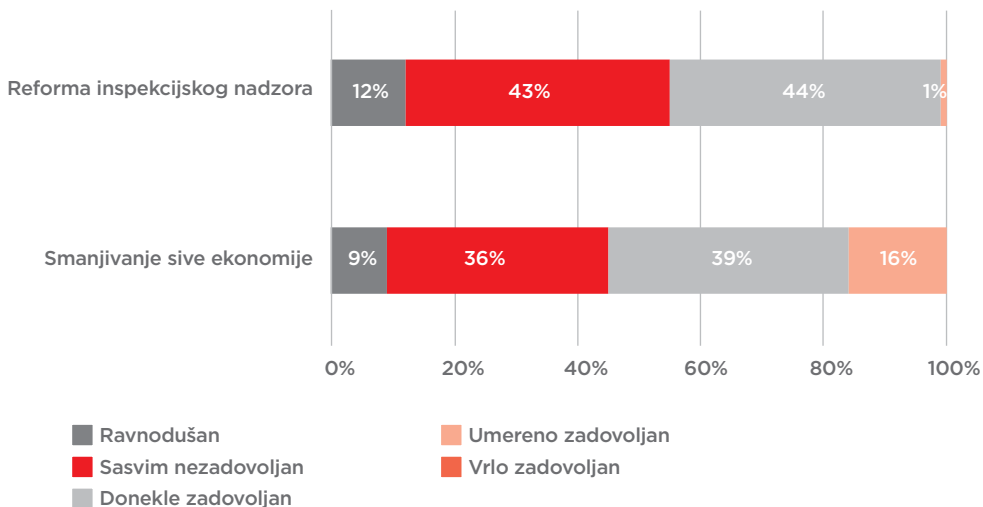
periodu treba da bude praćenje implementacije izdavanja građevinskih dozvola.

Shodno tome, kao članovi AmCham Odbora za nepokretnosti ubuduće ćemo se usredsrediti na praćenje sprovođenja novih propisa koji se odnose na izdavanje građevinskih dozvola, a prema povratnim informacijama koje dobijemo, odlučivaćemo o budućim preporukama i aktivnostima.

Osim toga, Odbor za nepokretnosti aktivno je učestvovao u izradi novog zakona koji uređuje pitanja konverzije prava korišćenja u pravo svojine na građevinskom zemljištu uz naknadu. Nacrtnog Zakona o konverziji sadržao je većinu preporuka koje je dala Američka privredna komora u Srbiji. Međutim, amandmani koji su u poslednjem trenutku uneti u predlog nacrtu imali su za posledicu usvajanje zakona koji neće rešiti problem konverzije. Dugoročno posmatrano, novi propisi o konverziji mogli bi postati velika prepreka sprovođenju novog pravnog okvira koji uređuje izdavanje građevinskih dozvola.

Odbor za nepokretnosti će nastaviti sa svojim radom na poboljšanju pravnog okvira kroz aktivnu komunikaciju sa Vladom, naročito u pogledu nedoslednosti koje sadrži postojeći Zakon o konverziji.

ZADOVOLJSTVO SPROVEDENIM REFORMAMA

Miloš jelić, NELT

Kada poslužete u FMCG industriji i radite u okruženju koje prolazi kroz fiskalnu konsolidaciju, to ne podstiče rast. Ono što bi svakako omogućilo naš razvoj jesu efikasni rezultati u borbi protiv sive ekonomije.

Članice cene mere koje se preduzimaju u okviru napora da se suzbije siva ekonomija, uglavnom u pogledu vidnih rezultata aktivnosti pojedinačnih organa (Poreska uprava, Carinska uprava, Tržišna inspekcija, policija) i mehanizma markiranja goriva. Usvajanje Zakona o inspeksijskom nadzoru je bio veliki korak napred, ali i dalje postoji vidljiv otpor inspekcija da potpuno sprovedu sistemske reforme predviđene ovim Zakonom, kao i nedostatak kapaciteta nekih od njih da te reforme sprovedu na pravilan način. Kao važan naredni korak, članovi navode usklađivanje sektorskih zakona sa odredbama Zakona

o inspekcijskom nadzoru, kao sredstvo smanjenja složenosti i zabune oko primene pravila. Dodatno, oni stavljaju fokus na neophodnu izgradnju kapaciteta inspekcija i uvođenje efikasnog mehanizma evaluacije.

Reforma državne uprave je neophodna, a željeni rezultat je efikasni javni servis

Dosledna primena zakona

Slično rezultatima iz 2014. godine, ključni prepoznati izazovi za privredu su i dalje **dosledna primena zakona i predvidivost regulatornih promena**, što govori da je do sada malo postignuto u ovoj oblasti. Najveći broj ispitanika koji ukazuju na neophodnost reforme državne uprave žali se na haotična i proizvoljna tumačenja zakona od strane organa koji ga sprovode, na nepostojanje jasnih pravila za primenu (od podzakonskih akata do smernica za sprovođenje), kao i na različita mišljenja različitih delova državne uprave.

KLJUČNI IZAZOVI ZA VAŠU KOMPANIJU

NASTAVLJAMO DA PREDVODIMO PROMENE ZA BOLJU SRBIJU ODBOR ZA KORPORATIVNO I PRIVREDNO PRAVO

Prvi mandat Odbora za korporativno i privredno pravo završen je dobrim rezultatima koje smo postigli u periodu od 2014. do 2016. godine, uz uverenje članova da će dati rezultati ostaviti pečat i učiniti privredni ambijent u Srbiji privlačnijim za investicije. U datom periodu, unapredili smo, u meri u kojoj nam je to omogućeno, odredbe Zakona o stečaju i nacrtu Zakona o izvršenju i obezbeđenju, te dali doprinos u izradi brojnih drugih zakona. Stoga sam, puna entuzijazma, uz vanredne profesionalce, članove Odbora, započela i drugi mandat u istom Odboru, rešena da svi zajedno nastavimo gde smo stali, te napravimo korak dalje u unapređenju poslovnog okruženja u kome radimo.

Osluškujući potrebe članstva, te rezultate internih istraživanja sprovedenih među članovima Američke privredne komore u Srbiji, opredelili smo prioritete u daljem radu Odbora.

Godišnje istraživanje Američke privredne komore u Srbiji identifikovalo je netransparentnost u donošenju propisa kao jedan od ključnih problema privrednog života i privrednog rasta u Srbiji. Naime, više desetina propisa (čak 76) sa značajnim uticajem na privredni život doneto je bez javne rasprave, a veliki broj njih uz neadekvatno trajanje iste, što je učinilo vidljivom potrebu za reformisanjem procedura za usvajanje zakona od sistemskog značaja, sa finansijskim efektima na privredu, i to kroz ustanovljavanje postupaka koji će, na bolji način, omogućiti sagledavanje specifičnih potreba privrednog ambijenta na koji se dati zakoni odnose, te kvalitetan osvrt

stručne i poslovne javnosti na predložene tekstove zakona.

U ovom kontekstu, već smo započeli rad na izmenama nacrtu Građanskog zakonika, koji predstavlja primer sistemskog zakona koji zahteva sveobuhvatnu, dugotrajnu i pažljivo sprovedenu javnu raspravu, sa značajnim uplivom stručne javnosti i privrede.

Imajući u vidu izuzetan značaj Zakona o zaštiti podataka o ličnosti za privredno poslovanje, te odsustvo bilo kakvog reformskog pomaka u ovoj oblasti u proteklom periodu, donošenje kvalitetnog teksta ovog zakona ostaće jedan od prioriteta rada Odbora u narednom periodu.

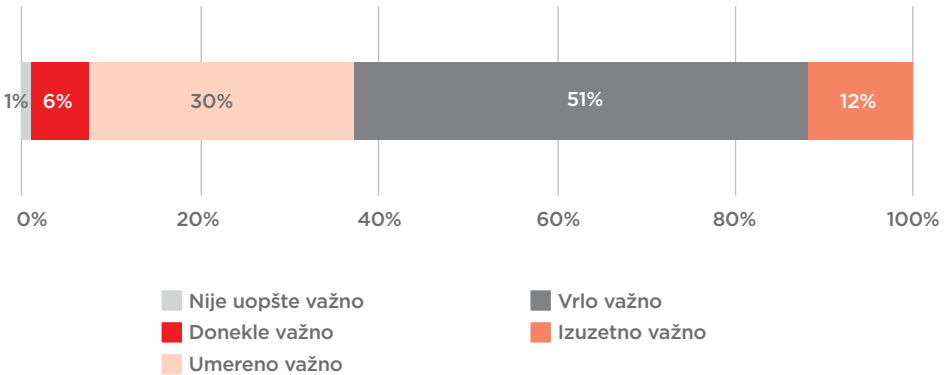
Obzirom na kontinuiran porast udela problematičnih kredita u ukupnim plasmanima banaka, te potrebu razvoja tržišta ovim kreditima, jedan od fokusa Odbora biće dalje unapređenje Zakona o stečaju, kroz poboljšanje mehanizma reorganizacije, te rad na prepoznavanju potrebe regulisanja novih stečajnih instituta poput ličnog bankrota i grupnog stečaja, kao i odgovarajuće izmene Zakona o parničnom postupku.

Najzad, konstanta u radu Odbora ostaće i insistiranje na doslednoj, efikasnoj i stručnoj implementaciji zakona od strane sudova i drugih organa, sve u cilju jačanja pravne države, pravne sigurnosti, te izvesnosti u primeni prava. **Značaj ovih napora potvrđuju i članovi AmCham-a ocenom da je efikasnost sudstva niska, te da je unapređenje iste jedna od ključnih reformi koje nova Vlada mora da sprovede.**

Iako postoji razlika između sektora u kvalitativnim odgovorima (npr. bankarska regulativa i NBS kao regulatorno telo se vide kao strogi, ali transparentni i dosledni; Uprava carina je viđena kao telo koje se neprestano poboljšava i koje je otvoreno za saradnju), većina ispitanika najviše prostora za poboljšanje nalazi u oblasti inspekcija. Shodno tome, puno sprovođenje Zakona o inspeksijskom nadzoru predstavlja dobru vest za 63% članica koje smatraju da je efikasnost izvoznih i uvoznih procedura izuzetno ili veoma važna za privlačenje novih investicija.

VAŽNOST PRISTUPA IZVOZNIH TRŽIŠTIMA KROZ TRGOVINSKE SPORAZUME, KAO I EFIKASNOST IZVOZNIH I UVOZNIH PROCEDURA

Vladimir Čupić, Victoria Group

Rast podstaknut izvozom u našem sektoru zavisi od jasnih, nedvosmislenih i dosledno primenjivanih pravila koja se odnose na bezbednost hrane.

Kada su upitani kakva su njihova ključna očekivanja u ovom pogledu, ispitanici su isticali sprovođenje odgovarajućih analiza rizika od strane inspekcija, razmatranje i usklađivanje različitih procedura koje granične inspekcije primenjuju.

Kvalitet procesa donošenja pravila

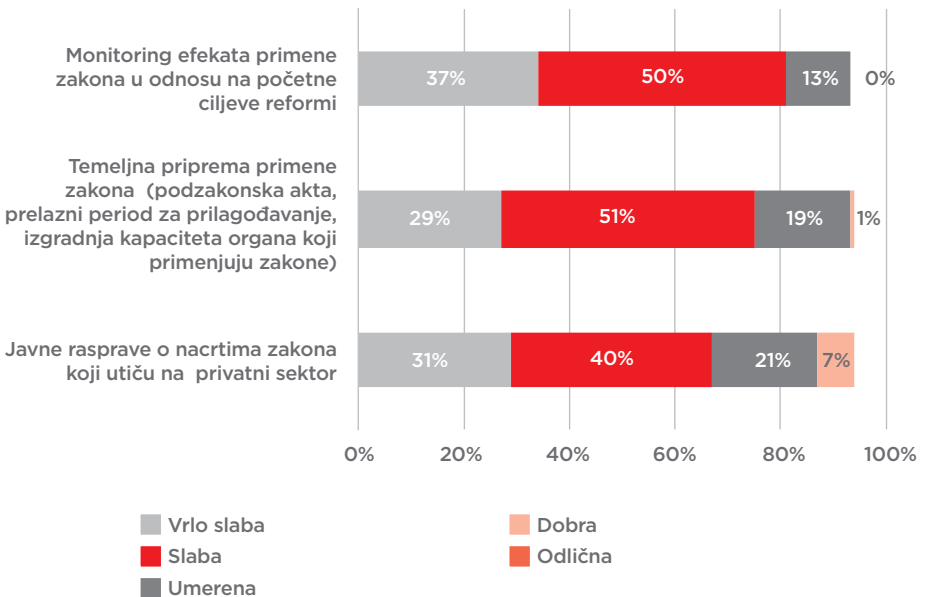
Odgovori na detaljnija pitanja o inkluzivnosti procesa donošenja propisa otkrivaju pogoršanje percepcije u ovoj oblasti u odnosu na 2014. godinu. Uprkos tome što su stvoreni institucionalni i pravni preduslovi za inkluzivne javne rasprave i detaljnu analizu uticaja koje će zakoni imati u budućnosti (Pravilnik Vlade, mehanizam za procenu efekata propisa), percepcija članova se pogoršala - 71% loše ocenjuje stepen efektivnog uključivanja privatnog sektora u rasprave o nacrtima zakona, što predstavlja povećanje negativne percepcije od gotovo 20% u odnosu na 2014. godinu. To možda i nije iznenađujuće ako se uzme u obzir činjenica da je Narodna skupština 2015. godine od ukupno 121 zakona, usvojila 76 (63%) po hitnom postupku. Kad su od njih traženi primeri, članovi navode Zakon o inspeksijskom nadzoru, Zakon o planiranju i izgradnji i Zakon o izvršenju i obezbeđenju, kao dobre primere inkluzivnih javnih rasprava, dok poreske zakone i izmene i dopune Zakona o javnim nabavkama u 2015. godini navode kao loše. Isto tako, povećanje negativne percepcije od oko 15%-20% važi i za pravovremenu pripremu implementacionih propisa i praćenje efekata sprovedenih propisa u odnosu na postavljene ciljeve.

Jelena Pavlović, Philip Morris International

Prečesta upotreba hitne procedure za donošenje zakona, kao što je navedeno u EU izveštaju o napretku, zahteva preciznije definisanje razloga za njeno aktiviranje. Po istoj logici, potrebno je detaljnije odrediti koji nacrti zakona zahtevaju obaveznu javnu raspravu.

OCENITE KVALITET PROCESA IZRADE ZAKONA

Ronald Seeliger, Hemofarm

Zdravstveni sektor nije prošao kroz sveobuhvatnu i plan-sku sistemsku reformu tokom prethodnih 15 godina. Sada imamo šansu da ovo popravimo.

Smanjenje administrativnog opterećenja kroz e-upravu

Prema mišljenju 57% članova, **unapređenje e-uprave i e-poslovanja bi vodilo smanjenju administrativnih i transakcionih troškova i, samim tim, direktno uticalo na bolje poslovne rezultate.**

Nedavne izmene i dopune Zakona o upravnom postupku kojima se državnoj upravi zabranjuje da zahteva da joj građani dostavljaju dokumenta koja izdaju drugi delovi uprave, daju podsticaj za bolje povezivanje različitih državnih registara i baza podataka. Članovi su pohvalili elektronsko podnošenje poreskih prijava i nedavno uveden mehanizam za elektronsko izdavanje građevinskih dozvola što je podiglo očekivanja i u pogledu uvođenja e-inspekcijskog sistema. Članovi smatraju da je e-uprava istovremeno i sredstvo za povećanje transparentnosti i smanjenje prostora za korupciju, posebno u oblasti javnih nabavki i pravosuđa.

Uroš Popović, Bojović i Partneri

Internet portal sudova bi trebalo da ponovo omogući pretraživanje sudskih sporova koji uključuju pravna lica. Takođe, država bi trebalo da uspostavi integrisane registre sa podacima o kreditnoj sposobnosti pravnih lica, što bi doprinelo smanjenju prevara.

Međutim, bez obzira na nekoliko dobrih primera, ranije systemske reforme nisu u potpunosti sprovedene. Dakle, postoji još dosta tekućih stvari: e-dokument još uvek mora da ima i svoju papirnu verziju, e-arhiviranje je još uvek nezakonito, e-potpis se još uvek tek sporadično koristi, dok se zvanični pečat preduzeća u javnim službama još uvek smatra zlatnim standardom.

Miloš Đurković, Hewlett Packard Enterprise

Uvođenje e-uprave ne može da bude uspešno bez jake, centralizovane funkcije unutar Vlade – samo uz takav pristup postojeći sistem može da se razvija.

NASTAVLJAMO DA PREDVODIMO PROMENE ZA BOLJU SRBIJU ODBOR ZA RADNO PRAVO

Misija Odbora za radno pravo je poboljšanje radne regulative i praćenje problema u primeni radno pravnih propisa. U nedavno sprovedenom istraživanju koje je AmCham sproveo, **izmene i dopune Zakona o radu sprovedene u 2014. godini predstavljaju najbolje ocenjenu reformu Vlade od 2012. godine.** Odbor za radno pravo je aktivno učestvovao u donošenju Zakona i nakon više od 25 sastanaka sa predstavnicima Ministarstva za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja, članovima radnih grupa i sindikalnim asocijacijama, usvojene su izmene i dopune Zakona sa 70% predloga od strane Odbora. Zadovoljni smo uspehom koji smo postigli, ali smo svesni da postoji još dosta problema sa kojima se susrećemo u praksi i normi koje treba izmeniti kako bi povećali konkurentnost Srbije kao investicione destinacije i generalno poboljšali poslovni ambijent u Srbiji.

Prema rezultatima istraživanja, 57% AmCham članova smatra da Vlada u novom mandatu treba upravo da se posveti smanjivanju administrativnih prepreka za primenu radnih propisa. Pre svega, smatramo da je neophodno nastaviti dijalog o izmeni načina obračuna naknade zarade za vreme korišćenja godišnjeg odmora. Takođe, cilj Odbora je da teži smanjenju administrativnih prepreka, pre svega u postupcima pribavljanja boravišnih i radnih dozvola za strance, kao i olakšavanja postupka upućivanja zaposlenih na privremeni rad u inostranstvo.

Čest problem sa kojim se naši članovi susreću je **neefikasan rad organa uprave i loša koordinacija različitih službi i organa.** S tim u vezi, radna grupa planira

sastanak predstavnika Uprave za strance i Nacionalne službe za zapošljavanje kako bi zajednički sagledali razloge za različita tumačenja i primenu istih propisa, ispitali mogućnost pribavljanja obe dozvole na jednom mestu, a sve sa ciljem da se ubrza i uprosti postupak pribavljanja radnih i boravišnih dozvola.

Oko 58% ispitanika u AmCham istraživanju smatra da je ukupni kvalitet tržišta rada i kvalifikacija u Srbiji umeren, imajući u vidu dostupnost obučenih radnika, nivoe i sistem obrazovanja, fleksibilnost i prilagodljivost radne snage, raspoloživost menadžerskih veština i znanja jezika i slično, a 30% ispitanika je identifikovalo kvalitet dostupne radne snage kao jedan od najvećih izazova za poslovanje kompanija u predstojećem periodu. Trenutni prioritet radne grupe je efikasniji i pristupačniji okvir za obavljanje radnih praksi. Naime, postojeći zakonski okvir ne prepoznaje ugovornu formu koja omogućava angažovanje lica van radnog odnosa radi obavljanja radne prakse, čime direktno negativno utiče na nivo stručnog osposobljavanja i usavršavanja mladih, lica bez radnog iskustva i nezaposlenih. Upravo iz tih razloga radna grupa aktivno radi na pronalaženju zakonskog rešenja koje bi omogućilo stručno usavršavanje mladih, bez zasnivanja radnog odnosa i polaganja stručnih ili specijalističkih ispita.

Daljim radom i zalaganjem daćemo sve od sebe da poboljšamo radnu regulativu i poslovni ambijent u Srbiji i utičemo da u sledećem istraživanju članovi AmCham-a budu veći optimisti kada je u pitanju rast i povećanje broja zaposlenih.

NOVO IDENTIFIKOVANI PRIORITETI

Reforma zdravstva se pojavila kao važna tema za 32% članova AmCham-a, (što je daleko veći udeo od 9% kompanija iz zdravstvene i farmaceutske industrije koje su učestvovala u kvantitativnom delu istraživanja), što dokazuje njegovu važnost za šire članstvo. Ključni izazovi za kompanije koje rade u sektoru zdravstva su nedostatak predvidivosti u pogledu uvođenja novih terapija, nedostatak doslednosti u primeni propisa i regulatorne prepreke za bližu saradnju između javnog i privatnog sektora u pružanju zdravstvenih usluga.

Miloš Radivojević, EY

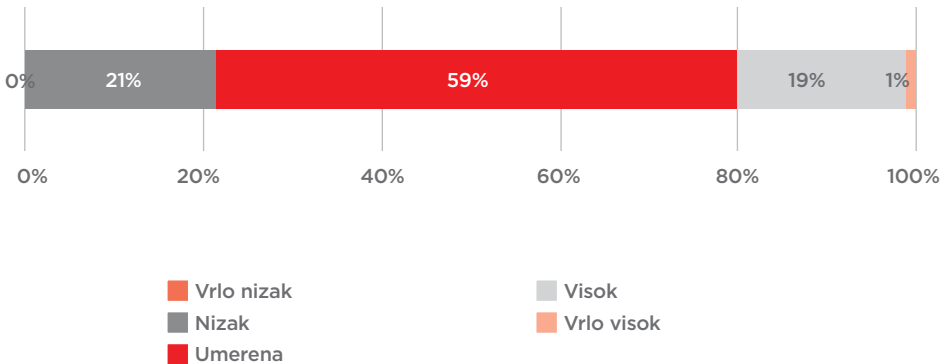
Reforma zdravstva je neophodna za pružanje efikasnijih i dostupnijih usluga građanima. To se može postići samo kroz izvlačenje najboljeg iz sinergije javnog i privatnog sektora.

Reforma obrazovanja je postala važna velikom broju AmCham kompanija članica, koje naglašavaju potrebu za približavanjem teorije i praktičnih znanja i premošćivanjem jaza između formalnog obrazovanja i tržišta rada. Neusklađenosti između znanja i veština koje su naučene u školama i onih koji su potrebni u modernom poslovanju, lako se prepoznaju na gotovo svim ulaznim pozicijama, bez obzira na kompaniju ili vrstu industrije. Dobro poznavanje informatičkih veština i stranih jezika su identifikovani kao prečica za brzo zapošljavanje.

Vladan Živanović, NCR

Reforma obrazovanja bi trebalo da rezultira inovacijom kurikuluma u skladu sa savremenim potrebama tržišta rada, kao i u pružanju mogućnosti za sticanjem praktičnih znanja i veština.

UKUPNI KVALITET TRŽIŠTA RADA I KVALIFIKACIJA U SRBIJI IMAJUĆI U VIDU DOSTUPNOST OBUČENIH RADNIKA, NIVOE I SISTEM OBRAZOVANJA, FLEKSIBILNOST I PRILAGODLJIVOST RADNE SNAGE, RASPOLOŽIVOST MENADŽERSKIH VEŠTINA I ZNANJA JEZIKA, I SLIČNO

Zaštita životne sredine podrazumeva niz zajedničkih obaveza za većinu članova AmCham-a, uglavnom u oblasti upravljanja otpadom. Regulatorni okvir je generalno prihvatljiv, ali prilično opterećujući, neuravnotežen i neprilagođen realnosti. Uz predstojeće otvaranje Poglavlja 27 u procesu pristupanja EU, kompanije ističu ozbiljnu potrebu za jakim i stabilnim politikama

NASTAVLJAMO DA PREDVODIMO PROMENE ZA BOLJU SRBIJU ODBOR ZA ŽIVOTNU SREDINU

Potreba da pronalazimo rešenja za brojne izazove sa kojima se kompanije susreću u oblasti životne sredine u Srbiji bila je razlog za formiranje posebnog Odbora pri Američkoj privrednoj komori u Srbiji, koji bi se upravo bavio unapređenjem poslovnog ambijenta za kompanije koje posluju u Srbiji iz perspektive oblasti životne sredine. Razgovori sa predstavnicima velikog broja kompanija članica AmCham-a bili su pokazatelj da postoji jasan konsenzus o gorućim temama u oblasti zaštite životne sredine i signal da privreda želi da da svoj doprinos otklanjanju ovih prepreka uspešnom i odgovornom poslovanju. AmCham je idealna platforma kroz koju kompanije mogu da se udruženim snagama izbere za unapređenje poslovne klime i da imaju priliku da se zajedničkim i samim tim jačim glasom obrate donosiocima odluka.

Odbor za životnu sredinu počeo je sa radom u maju ove godine, sa fokusom na uklanjanje regulatornih prepreka kada je u pitanju upravljanje otpadom, cirkularna ekonomija, kao i druga važna pitanja ekološke politike, te usklađivanje domaćih sa međunarodnim propisima i stvaranje uslova da se oni implementiraju u praksi. Da smo na pravom putu, jasno su nam pokazali rezultati godišnjeg istraživanja koje je AmCham sproveo među svojim kompanijama članicama u kojem je **22% članova identifikovalo poboljšanje efikasnosti propisa i njihovog sprovođenja na polju politike zaštite životne sredine kao jedan od prioriteta kojima AmCham treba da se bavi.**

Apsolutno smo saglasni da Vlada mora da radi na podizanju efikasnosti državne uprave u rešavanju problema u praksi, pri čemu je otvorena i stalna komunikacija sa privredom neophodna u pronalaženju najefikasnijih

rešenja za mnoge izazove. Na žalost još uvek ima mnogo izazova, poput obimnih administrativnih zahteva koji opterećuju upravljanje otpadom, neophodnosti podizanja kapaciteta za upravljanje različitim vrstama otpada (ambalaža i ambalažni otpad, posebni tokovi otpada, opasan, biorazgradiv otpad, viškovi hrane), nepredvidivosti i neujednačenosti inspekcijskog nadzora i kontrole, neophodnosti obezbeđenja stabilnog finansiranja u oblasti životne sredine, kao i veće efikasnosti prilikom procesa izdavanja neophodnih resornih akata i dozvola.

Odbor za životnu sredinu je spreman da svojim preporukama bude konstruktivan partner Vladi, uz **zalaganje za bolju predvidivost u donošenju propisa iz oblasti ekologije i veću konzistentnost u njihovoj primeni.** Pružaćemo podršku prilikom redizajna i usaglašavanja postojeće regulative u cilju usvajanja najboljih rešenja u skladu sa praksom i iskustvima zemalja EU, prilagođenih trenutnoj situaciji u privredi Srbije. Prvi koraci u ovom smeru su već učinjeni i veoma smo zadovoljni što nas je Vlada prepoznala kao partnera koji će u saradnji sa Ministarstvom poljoprivrede i zaštite životne sredine biti deo radne grupe koja će raditi na izmenama Zakona o ambalaži i ambalažnom otpadu. Za kratko vreme od osnivanja, predstavnici Odbora su takođe postali stalni članovi radne grupe koja se bavi zaštitom prirodnih resursa pri Koordinacionom telu za inspekcijски nadzor.

U narednom periodu bavićemo se i temom cirkularne ekonomije, te podizati svest u društvu o značaju ekoloških tema koje su usko povezane sa ekonomijom.

Predstoji nam vrlo izazovan, ali siguran sam, i rad krunisan uspehom.

životne sredine, koje bi smanjile birokratiju, osigurale transparentan proces donošenja i izmene zakona, bolju primenu i evidentnu podršku uvođenju savremenih uporednih rešenja u ovoj oblasti.

Branislav Savić, Ball Packaging Europe

Za velike korporacije koje rade budžetsku prognozu za dve do tri naredne godine, oslanjajući se na regulatorni okvir u kome posluju, svaka iznenadna promena zakona je poput nuklearne pretnje.

USAID Projekat za bolje uslove poslovanja (BEP)

Dragana Stanojević, direktor projekta

USAID Projekat za bolje uslove poslovanja (BEP) je sedmogodišnja inicijativa pokrenuta u januaru 2011. godine, sa ciljem da se, povećea konkurentnost srpske privrede, smanje birokratski zahtevi, nepotrebni direktni i indirektni finansijski nameti, a osnaže profesionalni standardi i vladavina prava. Od samog početka naš koncept rada se zasniva na bliskoj saradnji sa poslovnom zajednicom, poslovnim i profesionalnim udruženjima. Ta saradnja je u najvećoj meri pomogla da se odredi prioritet u pristupu reformama poslovnog ambijenta, ali i da se identifikuju stvarni problemi i prepreke u različitim oblastima poslovanja. Sve analize postojećih sistema, regulatornog okruženja i primene propisa započete su razgovorima sa privrednicima, a ti razgovori su i usmeravali predložena reformska rešenja.

Američka privredna komora u Srbiji je svih prethodnih godina aktivno učestvovala u analizama i diskusijama vezanim za reforme u kojima je USAID BEP učestvovao - u oblasti radnog prava, pojednostavljena

procedura za izdavanje građevinskih dozvola, smanjenja sive ekonomije i reforme inspekcijiskog nadzora, kao i poboljšanja efikasnosti naplate potraživanja. **Ako bismo izdvojili samo ključne rezultate zajedničkih napora da se unapredi srpski poslovni ambijent, u njih svakako spadaju: Zakon o radu koji je usvojen u julu 2014. godine i koji je učinio tržište rada fleksibilnijim i smanjio birokratiju; Zakon o planiranju i izgradnji, usvojen u decembru 2014. godine, koji je omogućio brže i transparentnije izdavanje građevinskih dozvola, uveo elektronski jednošalterski sistem i elektronske procedure izdavanja dozvola; kao i Zakon o inspekcijiskom nadzoru iz 2015.-2016. godine koji je uveo obavezu koordinacija inspekcija, sistem procene rizika, preventivnu ulogu inspektora i opštu nadležnost inspekcija nad kompanijama i pojedincima koji posluju u crnoj ili sivoj zoni.** Delimičan uspeh je bio postignut i u borbi za smanjenje para-fiskalnih nameta, I to ukidanjem 138 ovih nameta 2013. godine, ali je efekat ovog jednokratnog reformskog poteza bio, na žalost, veoma

ograničen. Tek nam predstoje izrada registra taksi i naknada i analiza njihovog uticaja na građevinsku industriju, izrada zakonskih i proceduralnih rešenja u cilju unapređenja postojećih para-fiskalnih opterećenja, predstavljanje tih rešenja zainteresovanim stranama i donosiocima odluka, kao i zalaganje za zabranu *ad hoc* uvođenja novih para-fiskalnih taksi i naknada, mimo transparentne i participativne procedure.

Prioriteti koje definiše ovogodišnje istraživanje AmCham-a u mnogome se poklapaju sa prioritetima USAID BEP-a u narednoj godini.

Iako rezultati Ankete 1000 preduzeća USAID Projekta za bolje uslove poslovanja za 2016. godinu još nisu poznati, ako imamo u vidu trendove iz prethodnih pet godina, može se sa velikom verovatnoćom pretpostaviti da će nepredvidivost obima i visine para-fiskalnih nameta i dalje biti visoko kotirana na listi prepreka u poslovanju srpske privrede. Takođe, iako je prošlogodišnja anketa pokazala pozitivne pomake u oceni stručnosti, profesionalne komunikacije i koordinacije inspekcijuskog nadzora, ova kompleksna reforma i dalje zahteva kontinuiranu podršku. Najvažniji segmenti reforme na kojima će USAID BEP biti angažovan su uvođenje elektronskog sistema inspekcijuskog nadzora, praćenje primene novih propisa, kao i usklađivanje sektorske

regulative sa krovnim Zakonom o inspekcijuskom nadzoru. Veća pažnja u svim poduhvatima biće posvećena jačanju institucionalnih kapaciteta za sprovođenje reformi.

Naplata potraživanja je još jedna "većita" tema za srpske privrednike. Efikasnost izvršenja sudskih presuda utiče na predvidivost poslovanja, procenu investicionog rizika, dostupnost i cenu finansiranja poslovnih poduhvata, ali i na celokupnu percepciju integriteta srpskog pravosuđa i poverenje u pravosudni sistem.

Svih prethodnih godina naša anketa je ukazivala i na probleme vezane za postupanje Poreske uprave i sistema određivanja i naplate poreza. Vidna je i podudarnost Ankete 1000 preduzeća i AmCham-ovog istraživanja u percepciji privrednika da je dalje razvijanje e-Uprave jedan od najvažnijih i najefektnijih mehanizama za poboljšanje uslova poslovanja, predvidivost u poslovanju i efikasnost institucija koje sprovode zakone.

I na kraju, pitanje koje zadire u svaku oblast poslovanja jeste pitanje vezano za proces odlučivanja o izmenama i dopunama regulatornog okvira. Ovaj proces treba da omogući inkluzivnost za sve učesnike u postupku i za civilni sektor, konsultacije i diskusije sa predstavnicima privrede u svim fazama odlučivanja o izmenama

regulative, puno poštovanje obav-eze sprovođenja javnih rasprava o predlozima zakona I podzakonskih akata, ozbiljnost u izradi analize efekata propisa na privredne subjekte i javnost zakonodavnih aktivnosti. Na taj način bi se povećala predvidivost poslovanja i omogućilo srpskoj privredi da sa više izvesnosti ulaže u rast i razvoj.

U narednoj godini, među prioritetima USAID BEP-a koji utiču na smanjenje sive ekonomije jeste dalja podrška primeni Zakona o inspeksijskom nadzoru kroz jačanje kapaciteta odeljenja Ministarstva za državnu upravu i lokalnu samoupravu za podršku rada međuresorske Koordinacione komisije. To podrazumeva tim stručnjaka koji će pripremati sastanke i zaključke Komisije, analizirati izveštaje i rad radnih grupa Komisije koje uključuju predstavnike privrede, pripremati kvartalne izveštaje koje Komisija dostavlja Vladi i doprineti racionalnom planiranju inspeksijskog nadzora. Dodatno, prioritet je i započinjanje razvoja sistema “e-Inspektor”, obezbeđivanje stalne komunikacije sa korisnicima sistema u četiri pilot inspekcije koje treba da uvedu e-Inspektor sistem u prvoj godini razvoja, a koje obuhvataju Tržišnu, Radnu, Upravnu i Poresku inspekciju. Uvođenje ovog sistema obezbeđuje standardizaciju i javnost u postupanju, punu primenu sistema procene

rizika pri vršenju nadzora, eliminisanje preklapanja nadležnosti inspekcija i praćenje rada inspektora i inspekcija. Na trećoj strani je edukacija inspektora (oko 6000 inspektora u 36 inspekcija koje pripadaju sektorima 12 ministarstava) za primenu novog zakona, sa naročitim osvrtom na komunikaciju sa privrednim subjektima i preventivnu ulogu nadzora. Dodatno, među prioritetima se nalaze i priprema i polaganje stručnog ispita za zvanje inspektora, usklađivanje sektorskih propisa sa Zakonom o inspekcijama, i praćenje rezultata rada inspeksijskih organa kroz analizu njihovih izveštaja.

Verujemo da će AmCham biti, kao i do sada, uključen i u druge aktivnosti koje su predviđene Nacionalnim planom za suzbijanje sive ekonomije, a koje uključuju saradnju i koordinaciju sa prekršajnim sudovima, tužilaštvom, Upravom carina I Ministarstvom unutrašnjih poslova, a USAID BEP će nastaviti koordinaciju sa drugim donatorima.

USAID BEP će nastaviti i sa podrškom Ministarstvu građevinarstva u unapređenju izdavanja građevinskih dozvola. Ova podrška podrazumeva praćenje primene novih zakonskih rešenja, usklađivanje propisa i postupanja lokalnih samouprava, i nadležnih javnih preduzeća, kao i dalje unapređenje elektronskih sistema vezanih za planiranje i izgradnju.

U oblasti izvršenja sudskih odluka, USAID BEP će u saradnji sa Ministarstvom pravde i Komorom izvršitelja, kao i uz saradnju sa AmCham-om i drugim poslovnim udruženjima pratiti sprovođenje novog Zakona o izvršenju i obezbeđenju (ZiO) tokom prve godine njegove primene, kako bi se blagovremeno identifikovale i, kada je moguće, rešile nedoumice vezane za njegovu primenu. Budući da je ZiO sa jedne strane uveo nov sistem pravnih lekova i proširenje nadležnosti izvršitelja, a sa druge propisao niz novina vezanih za mehanizme izvršenja, status izvršitelja i troškove postupka, praćenje primene u kome će učestvovati svi učesnici u postupku pomoći će da se unapredi efekat ovog zakona na privredne subjekte i njihovo poslovanje.

Jedan od osnovnih preduslova za dalji napredak u svim prioritetnim oblastima, a po našem iskustvu i ključ uspeha svake reforme vezane za privredni razvoj, jeste kontinuirani dijalog Vlade Republike Srbije, poslovnih udruženja i privrede u celini. **Saradnja sa AmCham-om u značajnoj meri doprinosi kvalitetu i efektivnosti ovog dijaloga kroz niz stručnih analiza i komentara, ali i kroz sprovođenje i predstavljanje istraživanja sprovedenog među AmCham kompanijama članicama.** AmCham ima stručan i organizacioni

kapacitet da nastavi da doprinosi uspostavljanju stalnih i trajnih mehanizama konsultacija između privrede i javnog sektora, i uz FIC, PKS i NALED predstavlja moćnu okosnicu uticaja i glasa privrede. USAID BEP u svim segmentima svoga rada podržava i pomaže dalji razvoj ovog dijaloga, i stalno podizanje njegovog kredibiliteta i kvaliteta. Uzajamno poštovanje i spremnost na razgovor predstavnika Vlade Republike Srbije i privrede treba da postanu standard koji će se poštovati uvek kada se planiraju izmene i menja poslovno okruženje. To podrazumeva radne grupe koje uključuju predstavnike privrede, razmatranje analiza i sugestija privrednika i stalne konsultacije i diskusije javnog i privatnog sektora.

Anketa 1000 preduzeća iz 2015 godine, kao i ovogodišnje AmCham istraživanje pokazuju optimizam srpske privrede u pogledu daljeg razvoja i unapređenja poslovanja. Verujemo da ćemo zajednički, kao i do sada, doprineti opravdanosti tog optimizma.

AMCHAM SERBIA

A LEADER IN CHANGE